פ יב וְאִם עֵז קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי
יהוָה: יג וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁוֹ וְשָׁחַט
אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן
אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: יד וְהִקְרִיב
מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֵלֶב
הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב

עִזָּא קָרְבָּנֵהּ וִיקָרְבִנֵּהּ קֳדָם יְיָ:
יג וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְיִכּוֹס
יָתֵהּ קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי
אַהֲרֹן יָת דְּמֵהּ עַל מַרְבְּחָא סְחוֹר
סְחוֹר: יד וְיִקְרַב מִנֵּהּ קָרְבָּנֵהּ
קֻרְבַּן קֳדָם יְיָ יָת תַּרְבָּא דְחָפֵי יָת
גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דִּי עַל גַּוָּא:

לקט בהיר

לחם פירושו מאכל וסעודה כדלקמן בדיבור הסמוך, ומיבת „אשה" כבר אמרנו שהוא שם מואר לכל דבר המוכן לאש, כמו עבד שם מואר על אדם המוכן לעבוד, קדש שם מואר על דבר המוכן להקדש, והענין הוא לחמו של אש, ואח"כ אמר לשם גבוה, ר"ל שאין מיבת לה' דבוק למעלה לומר שלחם אשה זה הוא לעורך ה', לא כן הוא, אלא הם ב' מאמרים מתולקים, לחם זה הוא לאש, וכשנותנו לאש יהיה נותנו לשם גבוה, בעבור שהוא עזה כן: יד) פירושו ניתן שם המות במאכלו, וכן. עבד לחם רב פירושו המלך עשה סעודה גדולה ומשתה גדול, וכן אמר שלמה בשיר איש שמחה עושים סעודה, הרי שמיבת לחם פעמים מושאל הוא על מאכל ועל סעודה:

רש"י

כשחיתה עץ בלחמו"), עבד לחם רב (מיכאל ב' ח'),

אור החיים

יב. ואם עז וגו'. בתורת כהנים אמרו הפסיק הענין שלא תהא העז עטורה אליה ע"כ. וצריך לדעת במה הפסיק הענין. ובעל קרבן אהרן פירש ממה שהיה צריך לומר ואם עז ואמר אם עז. ודבריו שוגג הם כי ואם עז כתיב. והריב"א (תוס' פסחים ל"ו) פירש מדלא כלל אותו בהדי כבש וכו' ולא שיהא בו כלום וכו', והדברים פשוטים אצלי") שכוונת התנא הוא לגד כי מצינו שאמר הכתוב בפרשת עולה ואם מן הצאן וגו' מן הכבשים או מן העזים, וכאן בפרשת שלמים הפסיק הענין ואמר מן הצאן בתחילה ואחר כך חזר לפרש דין העז בפני עצמה, לומר שיש בו דין חדש, ומה שלא אמר אם עז הא למדת שהוא סמוך על ענין ראשון בכל פרטי דיניה

הרשומים באומרו זבח שלמים זכר נקבה וגו' כי רבים הם כולם ישנם בשלמי עז ולא נפסקה פרשת עז אלא לאליה, והטעם לפי שאחר הכתוב לפרט כל פרטי החלבים והשמיט האליה הרי זה מגיד שעליה הפסיק בין עז ובין כבש. ודע שלא הולרך למעט האליה אלא בעז, אבל בבקר הגם שאמר ואם וגו' ועדיינו קרא לא הולרך למעט אליה, והטעם כי על כל פנים אליה דבקר אינו דומה לאליה דצאן ולא מקריא אליה, ואזה הגם שמעבד הכתוב ב' דיניה יחדיו ואם מן הצאן ליתן האמור של זה בזה היינו בדבר שישנו במליאות אבל אליה לגד שאין אליה של בקר קרויה אליה מנין לנו לרבותה דאלעריך קרא למעט, ואזה הגם שלא מיעטה הכתוב אמרו בתורת כהנים שאין בה

אור בהיר

קיד) לא זכיתי להבין מה מידת כאן המחבר ז"ל על פי' הריב"א שהביא בעצמו, וגם פי' רש"י ז"ל בעיני ממש כפירושו. ועוד יותר מפורש לשונם בפסחים עיי"ש. ואפשר שבא רק לפרשו ביתר ביאור.

טז וְיָת תַּרְתֵּין כְּלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דִּי
עֲלֵיהֶן דִּי עַל גִּסְסָיָא וְיָת חַצְרָא דִּי
עַל כַּבְדָּא עַל כְּלְיָתָא יְעַדְּנֵנָּה:
טז וְיַסְקְנוּן כַּהֲנָא לְמַרְבְּחָא לְחֵם
קֻרְבָּנָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא כָּל
תַּרְבָּא קֳדָם יְיָ: יז קְיָם עָלָם
לְדָרָתֵיכוֹן בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן כָּל
תַּרְבָּא וְכָל דְּמָא לָא תֵּיכְלוּן:
א וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר:
ב מַלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר
אֱנָשׁ אֲרֵי יֶחֱוֹב בְּשָׁלוּ מִכָּל
פִּקּוּדַיָּא דַיְיָ דִּי לָא כְשָׁרִין

אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב: טז וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת
וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־
הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־
הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה: טז וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן
הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ כָּל־
חֵלֶב לַיהוָה: ה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
בְּכֹל מֹושְׁבֹתֵיכֶם כָּל־חֵלֶב וְכָל־דָּם לֹא
תֹאכֵלוּ: פ חמישי ד א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ב דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל

רש"י

לשחוק עושים לחם (קהלת י' י"ט): (ח) חקת עולם.. יפה מפורש בת"כ כל הפסוק האה"ר): (ב) מכל

לקט בהיר

טו) ר"ל אין לורך לפרש פשוטו של מקרא שהרי פשוט הוא, אלא שנראה כמיותר לומר דבר אחד ג' פעמים, אבל מורת

אור החיים

דין אליה, ודוקא בעז לגד שרשם ואמר ואם מן הצאן ועז לאן מקרי וסלקא דעתך אמינא שעל שניהם אמר הכתוב האליה לזה הולרך הכתוב לחלק ולומר אם כשב אם עז וגו':

יז. חקת עולם וגו'. מכאן פטים להכות על קדקוד הטועה לומר שלא נאסר חלב אלא של קדשים, והרי כתיב חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם, ואיך יעמוד מי פסוק זה אם לא נאסר אלא חלב של קדשים, וכן פירש בתורת כהנים חקת עולם לבית עולמים, לדורותיכם שיהוג לדורות, בכל מושבותיכם בארץ ובחוץ לארץ ע"כ. והנה אחר שאמר חקת עולם מה מקום לומר לדורותיכם בכל מושבותיכם, אלא ודאי שהכוונה הוא על זה הדרך חקת עולם ממשכת עם שלמעלה שהוא ע"ע") הקדשים, ואמר תהיה אזהרה עוד

לדורותיכם בכל מושבותיכם כל חלב וגו', והוא אומרו שיהוג לדורות איסור החלב בכל מושבותיכם אפילו בחוץ לארץ, שיעלה על דעתך לומר שלא אסר אלא בזמן שישנו קרב על גבי המזבח ולא בשאר זמנים, או אפילו בזמן שאינו קרב אם הוא במקום שהוא קרב אבל במקום שאינו קרב לא תלמוד לומר לדורותיכם בכל מושבותיכם. ואם יטעה הטועה שאינו אסור אלא חלב הקרב, אחר שאמר חקת עולם במה יש לטעות שהולרך לומר לדורותיכם בכל מושבותיכם:

ד) **ב. דבר** אל בני ישראל וגו'. בתורת כהנים דרשו בני ישראל מביאים חטאת ולא גויים מביאים חטאת על ז' מצות בני נח, וקשה מנין יעלה על דעת לומר שיביאו שהולרך למעטם, ואם מנדרים ונדבות מה לנדרים ונדבות שאינם

אור בהיר

קטו) עד עולם הקדשים. ועומק המכוון בכל הדיבור הזה נראה לי: הנה האדם עורלת זכרונו לברכה הביא בפירושו הוכיחות שהיה לו עם

R. Simon
J1
1
בעניין ב/יסוד ר בס
ב) ר. יסוד לשון לשון בב
ג) בב אלו יב עפרון
ד) בב אבקעת מלוה
ה) בב אבקעת מלוה
ו) בב אבקעת מלוה
ז) בב אבקעת מלוה
ח) בב אבקעת מלוה
ט) בב אבקעת מלוה
י) בב אבקעת מלוה
יא) בב אבקעת מלוה
יב) בב אבקעת מלוה
יג) בב אבקעת מלוה
יד) בב אבקעת מלוה
טו) בב אבקעת מלוה
טז) בב אבקעת מלוה
יז) בב אבקעת מלוה
יח) בב אבקעת מלוה
יט) בב אבקעת מלוה
כ) בב אבקעת מלוה
כא) בב אבקעת מלוה
כב) בב אבקעת מלוה
כג) בב אבקעת מלוה
כד) בב אבקעת מלוה
כה) בב אבקעת מלוה
כו) בב אבקעת מלוה
כז) בב אבקעת מלוה
כח) בב אבקעת מלוה
כט) בב אבקעת מלוה
ל) בב אבקעת מלוה
לא) בב אבקעת מלוה
לב) בב אבקעת מלוה
לג) בב אבקעת מלוה
לד) בב אבקעת מלוה
לה) בב אבקעת מלוה
לו) בב אבקעת מלוה
לז) בב אבקעת מלוה
לח) בב אבקעת מלוה
לט) בב אבקעת מלוה
מ) בב אבקעת מלוה
מא) בב אבקעת מלוה
מב) בב אבקעת מלוה
מג) בב אבקעת מלוה
מד) בב אבקעת מלוה
מה) בב אבקעת מלוה
מו) בב אבקעת מלוה
מז) בב אבקעת מלוה
מח) בב אבקעת מלוה
מט) בב אבקעת מלוה
נ) בב אבקעת מלוה
נא) בב אבקעת מלוה
נב) בב אבקעת מלוה
נג) בב אבקעת מלוה
נד) בב אבקעת מלוה
נה) בב אבקעת מלוה
נו) בב אבקעת מלוה
נז) בב אבקעת מלוה
נח) בב אבקעת מלוה
נט) בב אבקעת מלוה
ס) בב אבקעת מלוה
סא) בב אבקעת מלוה
סב) בב אבקעת מלוה
סג) בב אבקעת מלוה
סד) בב אבקעת מלוה
סה) בב אבקעת מלוה
סו) בב אבקעת מלוה
סז) בב אבקעת מלוה
סח) בב אבקעת מלוה
סט) בב אבקעת מלוה
ע) בב אבקעת מלוה
עא) בב אבקעת מלוה
עב) בב אבקעת מלוה
עג) בב אבקעת מלוה
עד) בב אבקעת מלוה
עה) בב אבקעת מלוה
עו) בב אבקעת מלוה
עז) בב אבקעת מלוה
עח) בב אבקעת מלוה
עט) בב אבקעת מלוה
פ) בב אבקעת מלוה
פא) בב אבקעת מלוה
פב) בב אבקעת מלוה
פג) בב אבקעת מלוה
פד) בב אבקעת מלוה
פה) בב אבקעת מלוה
פו) בב אבקעת מלוה
פז) בב אבקעת מלוה
פח) בב אבקעת מלוה
פט) בב אבקעת מלוה
צ) בב אבקעת מלוה
צא) בב אבקעת מלוה
צב) בב אבקעת מלוה
צג) בב אבקעת מלוה
צד) בב אבקעת מלוה
צה) בב אבקעת מלוה
צו) בב אבקעת מלוה
צז) בב אבקעת מלוה
צח) בב אבקעת מלוה
צט) בב אבקעת מלוה
ק) בב אבקעת מלוה
קא) בב אבקעת מלוה
קב) בב אבקעת מלוה
קג) בב אבקעת מלוה
קד) בב אבקעת מלוה
קה) בב אבקעת מלוה
קו) בב אבקעת מלוה
קז) בב אבקעת מלוה
קח) בב אבקעת מלוה
קט) בב אבקעת מלוה
קי) בב אבקעת מלוה
קיא) בב אבקעת מלוה
קיב) בב אבקעת מלוה
קיג) בב אבקעת מלוה
קיד) בב אבקעת מלוה
קטו) בב אבקעת מלוה

כָּל־אֵכֶל חֵלֶב מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב
מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: כו וְכָל־דָּם לֹא תֹאכְלוּ
בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף וְלַבְּהֵמָה: כז כָּל־

בְּעִירָא די יְקָרְבּוּן מִנָּהּ קָרְבָּנָא
קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא די תֵיכוּל
מִנַּהּ: כו וְכָל דְּמָא לָא תֵיכְלוּן
בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן דְּעוֹפָא
וּדְבְעִירָא: כז כָּל אֱנָשָׁא די

לקט בהיר

מו) לשון רש"י: חובת הגוף היינו איזה מלויה בארץ איזה מוטלת לא על הקרקע ולא על גידוליו אלא על גופו של אדם כגון שבת מפילין ע"ז פטור חמור מילה ערלות וכיולא בהם, חובת קרקע שמוטלת על הקרקע או גידוליו כגון תרומות ומעשרות אלה לקט שכחה ופאה שביעית אדם ערלה כלאים. עכ"ל, והם נוהגים רק בארץ ולא בחוצה לארץ, אבל דם שהוא חובת הגוף נוהג בכל מקום. מח) אם זה כלל גדול שחובת הגוף נוהג בכל מקום, ואמרו שם הואיל דכתיב איסור דם אצל הקרבנות הו"א שיהא דוקא בזמן דאיכא קרבן או דוקא בזמן שבית המקדש קיים, ולמדנו שם

תֶּהְיֶה־זֹּאת לָהֶם לְדֹרֹתָם׃ חמישי שלישי כשהן מחוברין ח וַאֲלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר אֲשֶׁר־יָגוּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ־זָבַח׃

תְּהֵי דָא לְהוֹן לְדָרֵיהוֹן׃ ח וּלְהוֹן תֵּימַר גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן דִּי יַסֵּק עֲלָתָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשָׁיָא׃

לקט בהיר

ז) ב׳ דברים השמיענו רבינו, הא׳ שאיבא יעלה מן פירושו הקרבת קרבן בכלל כמשמעות אומרו ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו לה׳, שהרי כבר ממייב הכתוב על השחיטה לבד, אלא פי׳ יעלה שעשה מזבח בחוץ ונתן עליו אש והעלה שם בהמה המקודש, ב׳ שאפילו רק אבר אחד העלה חייב, כן כתב ר׳ שמעון בגמ׳, וכן פסק הרמב״ם: ח) הלשון קצת מגומגם (ועיין ברא״ם) שכוונת רבינו נראל טוב לפרש בב׳ אופנים, אפשר שב׳ חיובות אלו שייכים למעלה, על מה שאמר שהמקטיר חייב, גמר אומר כשחטו בחוץ פי׳ כמו שחיטה היא עבודה אחת, דהייט ההקטרה, ואין פי׳ יעלה הקרבת הקרבן בכלל וכו״ל בחוץ הקודש עיי״ש, אבל אם זאת כוונתו היל״ל „ואם״ שחט אחד וכו׳, לא „שאם״ שחט, שלפי האמור הוא דבר בפני עצמו (וכדלקמן), גם אפשר שב׳ חיובות אלו שייכים למעה, ופירושם שאפילו שחטו בחוץ ונפסל הקרבן בשחיטה פסולה זו אעפ״כ אם העלה ממנו בחוץ חייב, ולמדנו זאת מאומרו ואליהם תאמר פי׳ על האמור בפרשה הקודמת ששחט קדשים בחוץ גם זה חייב כשהעלה, לא רק כשהוציא אבר כשר מן העזרה לחוץ והקטירו, ועל זה אמר רש״י שאם שחט וכו׳, פי׳ היאך אפשר לחייב כרת ב׳ פעמים, אם כבר חייב בשחיטה למה לחייבו משום הקטרה, על

אור החיים

שעשוע חיבוביו ורוממות אשר רומם עם קדושו: ח. **ואליהם** תאמר וגו׳[פא]. במסכת זבחים (ק״ז) תניא ר׳ ישמעאל אומר לעירוב פרשיות לומר שאף שחוטי חוץ שהעלה בחוץ הגם שאין רשויים לפנים כגון השוחט בפנים[פב] ומעלה בחוץ דתנן במשנה תחלת פרק י״ג דזבחים. ולתן כל האמור של זה בזה זולת דברים שריבה הכתוב באחד מכסה ומיעט בחבירו. ועיין בדברי רש״י בזבחים:

איש איש וגו׳. עיין בפסוק שלפני זה: **מבית** ישראל. הוצרך לומר מבית ישראל ולא הספיק במאמר ואליהם שממנו מובן שחוזר להאמורים למעלה מהעניין. לכך שאמר איש איש לומר שיש שהעלו כמו שכתבתי בסמוך, וחש

אור בהיר

פא) כל זה מיותר, ונפרט וא״ו המיבור. פב) כמו השוחט בפנים, כלומר שיש קבלה לומר דוקא הנשחט בעזרה כראוי והעלה חוצה בחוץ ע״ז חייב, אבל הנשחט בחוץ שכבר נפסל קבלה דעתך אמינא שאינו חייב על העלאתו בחוץ, מ״ל. פג) מ״כ אין חשש שידלגו לרגות הנכרים, ולמה מ״ל מנין ישראל. פד) פי׳ לא דרש איש איש כי שהעלו חייבים, שיש לו מניעה מההוא, אבל לרגות נכרים ידרוש אם לא יאמר הכתוב מבית ישראל. פה) משמע שבכל מקום סבר דברה תורה וכו׳ הגם שאין לו מניעה, שמבא קושיא

ט וְלִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא אַיְתְיָהּ לְמֶעְבַּד יָתַהּ קֻרְבָּן יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי אֲנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּהּ׃ י וּגְבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא דְּיִתְגַּיְּרוּן

ט וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֶנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו׃ י וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר

רש״י

זבחים ק״ט:): (ט) **ונכרת.** זרעו נכרת וימיו נכרתין[פו]:

לקט בהיר

זה אמר שמשכחת לה בב׳ בני אדם, אבל לפי״ז לא אתי שפיר לשון כשוחטו בחוץ והיל״ל ואפילו כשעמטו בחוץ,

ול״ע: ט) כי מיבת ונכרת מלוי הוא, וזה חה נקראים כריתה, והחילוק בינו למיתה בידי שמים, שכרת בחמשים שנה,

אור החיים

מולא דרשות דם שפך היה אומר שדורשה מאיש אים[צא], שכל שאין בגדיות לדרשה לא אמרינן דברה תורה וכו׳, ועיין בדברי הרוספת במליעת דף ל״ו ד״ה דברה תורה כלשון בני אדם שאין סברא לומר דלית לחנא כמה דרשות שנדרשו בכפל, והגם שהרוספת פירשו הקשיא לרבי שמעון[צב] עם כל זה ישנה לכל[צג]. ועיקר מחלוקת בהגאים היא בסברא בדבר המתנגד לדרשה[צד] שכפי הסברא מטה לומר דברה תורה כלשון בני אדם, ותמלא שגם רבי שמעון מלינו שאמר (ב״מ ל״ח:) דברה תורה כלשון בני אדם ומלינו לו שדורש הכפל:

י. ואיש איש וגו׳ אשר יאכל וגו׳. טעם כפל איש איש, בחורת הכהנים דרשו חה לשוטש ישראל אלו ישראל, גר אלו גרים, הגר לרבות גשי הגרים, בחוכם לרבות גשים ועבדים, אם כן למה נאמר איש איש אמר רבי אלעזר ברבי שמעון להביא ולד ישראל שם הגר ומן העבד ע״כ. לריך לדעת למה הוצרך הכתוב לפרט כל הפרטים, וכדרך שהקשו במסכת סוכה (כ״ח) באותה ברייתא שאמרה האזהרה לרשת הנשים וזה לשוטש מדר׳ יהודה אמר רב נפקא דאמר ר׳ יהודה אמר רב השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ותירץ

אור בהיר

זו דרש ר׳ יוסי שוחטו לאיש מדם שפך. צא) היה ממתן שזה איש איש לא דרש וזה איש איש דרש. צא) ממתת הכרת, שדברי ר׳ שמעון קומרים זה אם זה פעם דרש ופעם לא דרש. צב) גם לר׳ יוסי, שהרי ראיה שמביא הוספ׳ בתירוץ שאין סברא לומר דלית לחנא כמה דרשה וסר ראיה זו ישנו גם לר׳ יוסי. צג) חד אמר דרשה זו סברא הוא ודורשה מהכפל, וחד אמר אינו סברא, ומה שכפל הכתוב דברה תורה וכו׳. צד) וקושיתנו במקומה עומדת למה לי קרא.

אור החיים

אין בידינו לכופו כדי אין בדשותינו, ואם כן קרא למאי אתא. וגראה לומר בהקדם לדעת טעם איסור זה, כפי מה שהאירו חכמים את עיניו בפנימיות התורה, כי כל נפשות עם בני ישראל הם ממדריגה שאין למעלה ממנה בסוד (דברים ל"ב ט') חלק ה' עמו. גם אמרו שהגם שהם בעולם התחתון ורחוקים ממקום גבוה אף על פי כן ישנם דבוקים בחוט של חסד עד מקום שורשם בסוד אומרו (שם) יעקב חבל נחלתו, ונפש הבהמה היא ממדריגה תחתונה אשר יתיחס מקומה אל קליפת מגה, והנה בחכול אדם מדם נבהמה שהנפש יוצאה בו שעליו בא עונש כרת קונה נפש הבהמית מקומה בנפש אדם. והודיענו בכתוב כאן כי האוכל דם ומכניס נפש הפחותה בנפשו יגעל אותו שורש העליון לבל יהיה עוד מדבק בו. והוא מאמר ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם והכרתי אותה מקרב עמה פירוש שיכרות החוט הקשור בשרשו שהוא מקור כללות נפשות עם ה', והוא אומרו מקרב עמה. עוד ידוע הוא כי הגם שבכללות עם ישראל שורשם אחד אף על פי כן הם במדרגות זו למעלה מזו בסוד (קהלת ה') כי גבוה מעל גבוה וגו'. וכיון שכן תבא הסברא לומר לגד שנפש בהמה זו לא נמאה היא שהרי היא בהמה עהורה הנאכלת לזה לא תעשה נפש הלזו פגם ודופי אלא דוקא בהדרגה הגדולה שבישראל, ושונא שיאד כי לעבירה זו אינו אלא להאזרחים זכרים ולא נקבות[יד], וכשיראה בכתוב איזה ריבוי אין לנו בו אלא חידוש הדרגה אחת עד שיראה קלה המדרגות[טו], גם כלך לדרך אחר יש לומר שאין הפעולה הלזו עושה כל כך רושם להעתרך לבורתה אלא נפש שהיא קלת הערך[טז] אבל נפש רמה אפשר שהגם שתעשה בה רושם אף על פי כן לא תעשה כל כך פעולה בה כדי שתלטרך

אור בהיר

צה) שהם לא יעשה דם זה פגם. צו) פי' קלה המתחזרה. צז) ואינה יכולה לעמוד נגד קליפה זו. צח) פי' נקבה הבאה מגר וישראלית, או מישראל וגיורת. צט) פי' פטורים ממצות עשה שהזמן גרמה, אבל קלת קשה הלא הגרים חייבים בכל המצות ואפש"כ לדרכינו הם פטורים מעשים אזרחיים שעל הדרגות הנפשות אנו דנין, ועבד זה כענני הוא אלא שימול וטבל לשם עבדות וכשישתחרר יטבול לשם יהדות ואז יהיה גר, ואולי שאגב גרלה נקנו עבדים והקרא אפי לעשים ומכללים בגר. ק) פי' ממ"ג, אם הגדול יומר פשוט הלא הנשים גדולים מגרים, ואם הקטן יומר פשוט הלא הם קטנים מזכרי ישראל. קא) אלא היינו מרבים נשים,

אונקלוס

בֵּינֵיכוֹן דִּי יֵיכוּל כָּל דְּמָא וְאֶתֵּן רוּגְזִי בַּאֲנָשָׁא דְּיֵיכוּל יָת דְּמָא וַאֲשֵׁיצֵי יָתֵהּ מִגּוֹ עַמֵּהּ: יא אֲרֵי

יֹאכֵל כָּל־דָּם וְנָתַתִּי פָנַי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת־הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ: יא כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם

רש"י

(י) כל דם. לפי שנאמר בנפש יכפר, יכול לא יהא חייב אלא על דם המוקדשים, ת"ל כל דם (ת"כ - מרדכי ד:): ונתתי פני. פנאי שלי[יא], פורה אני מכל עסקי ועוסק בו (ת"כ): (יא) כי נפש הבשר. של כל

לקט בהיר

ומיתה בשעה (רא"ם), ועוד גם זאת שבמיתה אין זרעו נכרת (ג"א): י) זה לשון רש"י: אין לי שיהא בכרת אלא דם קדשים שהנפש יצאה בו, שמתכפר בו שארוי לכפרה על המזבח, דהא כפרה בחיבא הכא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר, והני הוא דראויין לכפרה, דם מולין ודם המנלית לקדשים דאינם ראויים לכפרה מנין עכ"ל, ופירושו שב' דברים למדנו מתיבת „כל", דם מולין שאינם קדשים, וגם דם המנלית (דם שהנפש תלוי בו הוא דם השחיטה שיצא בנפשם אחד בשחיטה ורק דם זה כשר לזריקה, ודם המנלית הוא מה שנמצאה ויוצא אח"כ) אפילו מקדשים חייב כרת, הגם שב' דמים הללו אינם ראויים לכפרה: יא) אין תורה לומר שאחר האל"ף, ופני כמו ופנאי שהוא עת וזמן, אלא אמר פנאי דרך מליצה לשון מופל על לשון, אבל פני אינו יוצא ממשמעו שהוא פנים, ולשון מושאל הוא, כי כשהאדם עוסק בדבר מה בכל אות נפשו ולבבו ושוכח כל מה שסביביו יאמר שפניו והשגחתו

אור החיים

בתורת כהנים ואמר להביא ולד ישראל הבא מן הגר ומן העבד פירוש ולד ישראל שיש בו זרע ישראל ואף גם כן מן הגר והוא אומרו מן הגר, והכוונה הוא שאביו ישראל ואמו גיורת או אביו גר ואמו ישראלית, ושני הדרגות אלו נדרשים מכפל לשון אים. ולא הקשה למה הוצרך הכתוב לרבות הדרגות אלו אחרי שכבר ריבה גר גמור כמו שאמרנו, כי אם לא היה ריבוי אים היינו מפרשים דגרים האמורים בבאו מישראל וגיורת או מגר וישראלית. ומעתה הקדים הכתוב הדרגה החשובים שבגרים שיש בהן חלק ישראל ואחר כך אמר הגר הגר שטוף גרים, הרי לפניך ח' ריבויים. ואם תאמר גיורת הבאה מישראל וגר[יב] מנין, יש לומר שאחר שנתרבה אפילו גר עצמו שנתגייר פשיטא שאין להפחית ממנו גיורת הבאה מישראל וגר הגם שהיא נקבה[יג], ולדרך זה תתהלך בכל מקום שירבה ריבויים כאלו:

בנפש וגו'. בתורת כהנים דרשו ולא בגיבור ע"כ. הטעם כי אין כח בשון זה להכרית ליבור. ועיין במה שפירשתי למעלה:

מקרב עמה. בת"כ דרשו ועמה בשלש ע"כ, ואין ידוע הכוונה בזה, ממה נפשך אם חייבין מדין ערב למה יהיו פטורים כאן, ואם אינו מדבר במי שחייב מדין ערב כגון שלא ידעו או נאנסו אין צריך לומר. וגראה כי יכוין לומר כי כריתת הענף הרע מהאילן משביחו כידוע, ולזה אמר מקרב עמה[יד] פירוש כדי שלא יזיק עוד הרע לבלר מטעיו יתדרך יכריתהו ויעקר עמה בשלש[טו]:

יא. כי נפש הבשר וגו'. צריך לדעת בחינת טעם למה מוזר זה[טז], ולפי מה שפירשתי למעלה הן הן הדברים שבחבנו שנתן הטעם למה תכרת נפש האוכלת, לגד שיש בדם הנפש והוא נתן

אור בהיר

ויחסר לנו מדריגה התחתונה בגרים, כגון גיורת עמה שנתגיירה, שהרי אין לנו אלא ז' ריבויים, ומה שאמר הכ' ב' פעמים גר וב' פעמים ה"ש, היינו אומרים לפי דוקא גיורת עמה אלא בן גר או בת גר, וכן לקמן אם לא יהיה תיבת אים. קב) פי' לו אביה ישראל או אביה גר. קג) פי' מאחר שיש לנו ח' ריבויים, ונתוך הח' ריבויים יש ב' פעמים תיבת גר בלשון זכר, הלא מוכרחים לרבות מתיבת גר ג' כן גרים ומתיבת גר הב' גר עצמו, א"כ כ"ש שדע נקבה הבאה מגר וישראל, ובעל כרחך נשאר ה"ש ה' לנקבה בת גרים וה"ש ה' לגיורת עצמה שהיא קלה המדריגה. קד) ולא אמר מעצמה. קה) ולא כא המ"כ לחדש שעצמה אינם נכרתים, דפשיטא היא, אלא לומר שהכלית ההכרחה כדי שלא יזיק ושאר עמה בשלש. קו) ולמה בשביל שיש בדם זה נפש יהיו אוכליו

הוּא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי־הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר: יב עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל דָּם

לקט בהיר

נו: יב) תיקן ה' דברים, ו) הוסיף מינת „כל" לגלול גם עופות, ז) במקום בשר אמר בריה, לפי שהלן מינת בשר כן פירושו, שאין הבשר גורם אלא החיות שיש בבשר והוא הבריה, וכמו שנמצא לפעמים שהכתוב קראו כן, כגון כי השחית כל בשר דרכו, ג) הוסיף מינת דם היא „מלויה", לפי שבי"ת של דם אין להניחו כמשמעותו שהנפש בתוך הדם, כי לא שייך דבר זה ברוחני או בהיולי שאינו מחזיק שום מקום, אלא פירושו שאם יש דם יש שם נפש, ובהעדר הדם אין נפש, ד) אמר שהוא"ו של ואני אינו וא"ו המוסיף, שאין הכתוב בא לספר ולהודיע עוד דבר, כי מה שיעיר כאן, הלא מקומו אצל הקרבנות כפי ויקרא, אלא מינת טעם ורמיזה היא זאת שדמו של בהמה היא חיותה ונפשה, והוא"ו זו פירושו לפיכך, ה) ועדיין מינת טעם זה צריך מינת טעם, ואם הדם נפש היא מאי הוה, מדוע מתחייב זאת לחתו על המזבח, תבות נפש וכו' (רא"ם), ואמר כל זאת עדיין לא ידענו, גם רבינו לא ביאר מה טעם נתן זאת, שבעבור שהוא נפש על כן אמרה תורה הק' לנו, והאו"ח הק' נתן טוב טעם בדבר, כי נפש עם בנ"י בני אל מי היא במדרגה גבוה ורמה אלק אלוה ממעל כדכתיב (דברי ל"ב ט') כי חלק ה' עמו, והגם שכבר נשתלשל עד כדי כך שהחומר הגשמי יכול לקבלו ולשמרו אין זה אומר שנכנס ממקומו, אלא קשור ומחובר היא עד מקום אצבה, משא"כ נפש הבהמה היא ממדרגה מתחתה מתייחס אליה שם קליפה, לזה לזה והזהיר תורה הק' לבל יכניס איש ישראל קליפה זו בקרבו ויגרום חו"ש להכרית ממנו נפש המעולה והקדושה, כי אין אני והוא וכו', וכשזה קם זה נופל, וכעין זה כתוב בפירוש באר מים חיים: יג) מריבוי „כל" דרשו זאת, ודוקא אם נכרתים. קז) פי' אפילו נפש הבשר, כלומר מה שהבשר מתטעם הוא מנפשו שבדם. קח) מה קשר ושייכות זה למה שלמעלה ממנו, וכי לא נאסר רק מה שנתתיו על המזבח. קט) חוץ למזבח.

אונקלוס

נְפֶשׁ בְּשָׂרָא בְּדָמָא הִיא וַאֲנָא יְהַבְתֵּהּ לְכוֹן עַל מַדְבְּחָא לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן אֲרֵי דָּמָא הוּא עַל נַפְשָׁא מְכַפַּר: יב עַל כֵּן אֲמַרֵת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֱנָשׁ מִנְּכוֹן לָא

רש"י

כריה[יב] בדם היא תלויה, ולפיכך נתתיו (על המזבח) לכפר על נפש האדם, תבות נפש ותכפר על הנפש (יב) **כל נפש מכם.** להזהיר גדולים על הקטנים[יג]

אור החיים

שאינם עומדים בתחיית המתים לגד שיבשו עצמותם ונרקבו וכלתה הנפש והלכה לה ברוח הבהמה: **ואני** נתתיו וגו'[יד] פירוש ותדע שהדם הוא הנפש שהרי אני נתתיו לכם וגו' לכפר על נפשותיכם נפש תחת נפש הרי כי הדם הוא הנפש. עוד יכוין הכתוב להזהיר על נפש הבהמה לבל המיתה, כי לא נתן ה' דם הבהמה לנו אלא לכפר על נפשותינו, והוא אומרו נתתיו לכם על המזבח לעשות סיבה זו שאינו לנו במתנה לעשות כל אשר נחפץ עשות בו. ותמצא (סנהדרין ד'.) שדין הריגת בהמה צריך שיהיה על פי דיני דין של כ"ג כמשפט אדם שהשור הכתוב משפטם למשפט אדם, ולא הותרה בהמה לישחט[טו] אלא לצרכי בשרה כי

אור בהיר

בחוכו נפש הבהמית. אלא שעדיין יש לנו לחקור למה אמר נפש הבשר ולא אמר כי הנפש בדם היא. ונראה שמתחכם ה' להשיב לשואל למה לא אסר גם הבשר כי גם בו היה חיות הבהמי וכשאדם אוכלו יגרום הפגם בנפשו, לזה אמר וכי נפש הבהמי היתה בבשר, לא כן הוא, לא היתה אלא בדמו של בשר והדם היה מחיה הבשר. ואין הנפש בבשר כל עיקר כלומרו נפש הבשר[יז] בדם היא הנפש ולא בבשר. ותכונה זו לא הכינה ה' בתכונת אדם כי האדם התפשטות חיותו היא גם בבשר וגם בעצמות, ונקרא בדבריהם הבלה דגרמי שנשאר אחר כמה שנים בעצמות, ולזה אינם נרקבים הצדיקים, ויש רשעים שנמצאו בבהמות וכן הנה

אונקלוס

וְכָל־נֶפֶשׁ מִן־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צַיִד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת־דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר: יד כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ

רש"י

ת"ס: (יג) **אשר יצוד.** אין לי אלא לד* (גילודין ועמודים כגון) אווזין וחרגגולין מנין, ת"ל ציד מכל מקום[יד], א"כ למה נאמר אשר יצוד, שלא יאכל בשר חלה בהזמנה זאת[טו] (ת"כ - חולין פ"ד.): **אשר יאכל.** פרט לטומאים[טז] (ת"כ - חולין פ"כ.): (יד) **דמו בנפשו**

שינוי נוסחאות * צייד - ציד.

לקט בהיר

מאכילין בידים, ודוקא בלאו הוא עובר ולא כרת, דכתיב אצל כרת בנפש האוכלת ולא המאכלת (ת"כ): יד) פי' כל דבר שהוא לזוד ולאו דוקא שהוא לד אותו, ונכלל בתוכו כל מין חיה ועוף, וא"כ קשה לא יאמר הכתוב אשר יצוד ולא יהיה צריך לומר הריבוי של ציד: טו) פירש"י כאילו הוא לא שאינו מזומנת לו. כלומר לא יאכל בשר חדיר אלא יבני עכו"ל, וזה מהלכות דרך ארץ, והטעם משום בל תשחית ממונו בתענוגים יתירים, וכל זה מיירי בדורות הראשונים, אבל אנו שבגרה עליהו החולשה בל תשחית דגופא עדיף (גמר'): טז) פי' אם שחט או הרג עוף טמא או חיה טמאה פטור מלכסות דמה, וכגמ' פליגי ר' מאיר וחכמים, חכמים סוברים מדכתיב אשר יאכל למעוטי כל שאינו ראוי לאכילה יהיה מאיזו איסור שיהיה כגון טרפה או קדשים בחוץ או חולין בעזרה וכו' וכו', ור' מאיר סבר מדכתיב ושפך אפילו אינו ראוי לאכילה חייב לכסות, אבל שחיטה מעלית בעינן גם לר"מ, ואם נמצאה בשחיטה מודה ר"מ שפטור, ומאחר שהבית רבינו דרשה זו על פסוק אשר יאכל א"כ סברת ליה בחכמים (וכן הלכתא) שכל האסור באכילה פטור, ונקיטו חד מנייהו שהוא הטומאים, ואזלא ליה קשיא הש"ח (מ"ל):

אור החיים

תאוה נפש אדם לאכול בשר שכן גמר קונה עולמו והקנה לנו דכתיב (ראה י"ב כ') כי תאוה נפשך לאכול בשר בכל אות וגו':

יג. אשר יצוד ציד וגו'. לל"ד לאיזה ענין הוצרך הכתוב לכתוב כל זה שלא היל"ל אלא אם אשר ישחט דם חיה או וגו' או אשר ישפוך וגו'. עוד אם גזירת הדברים היא מצות הכיסוי היל"ל יכסהו בעפר כי אומרו וכסהו משמע שקדמה מצוה אחרת. ונראה כי אמרו אשר יצוד נתכוון לאסור לידת מין עומא לכתחלה, הגם שהחיר הכתוב בהנאה, וכמו שהעלותי בספרי פר"ת סי' קי"ז כדעת רמב"ם (מ"א פ"ח) שאין בחר' לגודם אלא אם מתכוון לגוד טהורים ומזדמנו עמהם טמאים, והוא מאמר הכתוב כאן אשר יצוד וגו'.

אור בהיר

קי) שאם לא כדבריו שנא לאסור הדם מה קשר ומתינת טעם היא כי נפש וגו' למה שלמעלה. קיא) מינת בנפשו אין לו שחר

ויקרא יז אחרי רפח

וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם: טו וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צַיִד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת־דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר: יד כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ

לקט בהיר

מאכילין בידים, ודוקא בלאו הוא עובר ולא כרת, דכתיב אצל כרת בנפש האוכלת ולא המאכלת (ת"כ): יד) פי' כל דבר שהוא לגוד ולאו דוקא שהוא לד אותו, ונכלל בתוכו כל מין חיה ועוף, וא"כ קשה לא יאמר הכתוב אשר יצוד ולא יהיה צריך לומר הריבוי של ציד: טו) פירש"י כאילו הוא לא שאינו מזומנת לו. כלומר לא יאכל בשר חדיר אלא יבני עכו"ל, וזה מהלכות דרך ארץ, והטעם משום בל תשחית ממונו בתענוגים יתירים, וכל זה מיירי בדורות הראשונים, אבל אנו שבגרה עליהו החולשה בל תשחית דגופא עדיף (גמר'): טז) פי' אם שחט או הרג עוף טמא או חיה טמאה פטור מלכסות דמה, וכגמ' פליגי ר' מאיר וחכמים, חכמים סוברים מדכתיב אשר יאכל למעוטי כל שאינו ראוי לאכילה יהיה מאיזו איסור שיהיה כגון טרפה או קדשים בחוץ או חולין בעזרה וכו' וכו', ור' מאיר סבר מדכתיב ושפך אפילו אינו ראוי לאכילה חייב לכסות, אבל שחיטה מעלית בעינן גם לר"מ, ואם נמצאה בשחיטה מודה ר"מ שפטור, ומאחר שהבית רבינו דרשה זו על פסוק אשר יאכל א"כ סברת ליה בחכמים (וכן הלכתא) שכל האסור באכילה פטור, ונקיטו חד מנייהו שהוא הטומאים, ואזלא ליה קשיא הש"ח (מ"ל):

אור החיים

תאוה נפש אדם לאכול בשר שכן גמר קונה עולמו והקנה לנו דכתיב (ראה י"ב כ') כי תאוה נפשך לאכול בשר בכל אות וגו':

יג. אשר יצוד ציד וגו'. לל"ד לאיזה ענין הוצרך הכתוב לכתוב כל זה שלא היל"ל אלא אם אשר ישחט דם חיה או וגו' או אשר ישפוך וגו'. עוד אם גזירת הדברים היא מצות הכיסוי היל"ל יכסהו בעפר כי אומרו וכסהו משמע שקדמה מצוה אחרת. ונראה כי אמרו אשר יצוד נתכוון לאסור לידת מין עומא לכתחלה, הגם שהחיר הכתוב בהנאה, וכמו שהעלותי בספרי פר"ת סי' קי"ז כדעת רמב"ם (מ"א פ"ח) שאין בחר' לגודם אלא אם מתכוון לגוד טהורים ומזדמנו עמהם טמאים, והוא מאמר הכתוב כאן אשר יצוד וגו'.

אור בהיר

קי) שאם לא כדבריו שנא לאסור הדם מה קשר ומתינת טעם היא כי נפש וגו' למה שלמעלה. קיא) מינת בנפשו אין לו שחר

תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ: טו רַק בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח | וְאָכַלְתָּ בָשָׂר כִּבְרַכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ

לקט בהיר

מון מע"ז שלא יהיה בה מציריהו דע"ז כלל, אבל אם חסר אחד מן המנתים הללו נביא שקר הוא וחייב מיתת בב"ד, וכמו שכתב הר"מ במז"ל בה' יסודי התורה (מ"ל): כח) זו דעת ר' יהודה שסבר ירושלים נתחלקה לשבטים והיה בחלקו של בנימין, אלא שדמי הקרקע נקח לוד ומשים שקלי זהב מכל שבט כדי שיהיה לכל ישראל חלק בו, אבל מ"ק פליג וסבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים אלא דושבח של ירושלים היתה מלחלקו לשום מי שהוא וכשנגמרה מקום המקדש נתנו את ירושלים לבנימין חילוף מקום המקדש, ולפי תנא זה מה שאמר הכתוב בחמד שבעיך קחי אמשכן שילה לא על בית עולמים, כל זה מדברי רז"ל בספרי הביאו הרא"ם ז"ל, ופשוט שמ"ד ירושלים לא נתחלקה לשבטים העיקר הוא מקום המקדש כדי שיהיה לכל ישראל חלק בו אלא שלכבודו הביאו כל עיר ירושלים מלחלוק, אבל ודאי שלא יעלה על הדעת לומר להפך שירושלים לא נתחלקה ומקום המקדש היה של בנימין, וכן איתא בפירוש ציומא דף י"א שחלוי זה בזה שתנא דסבר לא נתחלקה סבר אלא היה בית המקדש בחלקו של בנימין עיי"ש, ואין קושיא לתנא זה מפסוק (ל"ג י"ב) ופין כתפיו שכן, שהגם שירושלים עצמו לא היה של בנימין אבל סביב סביב חלקו היה א"כ יאמר עליו שפיר ובין כתפיו שכן, והש"ס מכח קושיא זו אמר שהביא דברי הרא"ם כתב ח"ל „ולי נראה" אפילו למ"ד ירושלים לא נתחלקה לשבטים מקום ב"ה היה בחלקו של בנימין עכ"ל, וזה דבר שאינו עולה על הדעת כלל, ולא עוד אלא דאשמועינהו גמרא יומא פ"ק דף י"א עיי"ש, ותו אשמועינהו שדברי הרא"ם הם הם דברי הספרי עיי"ש (מ"ל): כט) ומדוייק הלשון שלמעלה אמר „מכל" שבטיכם במ"ם שלקח אותו מכולם, וכאן אמר „באחד" שבטיך בבית שיהיה בתוך נחלת אחד שבטיך (מ"ל): ל) פי' במדבר שהיו כולם קרובים למשכן היה אסור לשחוט חולין במחנה, ואם רצה לאכול בשר היה צריך להקריבו שלמים לזרוק הדם ולהקטיר החלב על המזבח, משא"כ בארץ הותר זאת לשחוט חולין חוץ לעזרה: לא) ר"ל כתיב שם בפירוש דמיירי בבשר תאוה דכתיב ואמרת אוכלה בשר כי תאוה נפשך לאכול בשר בכל אות נפשך מאכל וגו' כי ירחק ממך המקום וגו', א"כ אין לומר להפך אלא דוקא שם מיירי בבשר תאוה וכאן בקדשים שהוממו (מ"ל): לב) פי' בכל תפוצות ישראל ואין צריך ירושלים לפנים מן החומה: לג) ומיבח רק מיעוטו הוא, ולפי שהמדובר בבעלי מומין ודאי שבא למעט בבעלי מומין אלא כל בעלי מומין יש להם היתר זה, שאם יודע אחה שיעבור ויתרפא אין לפדותו רק להמתין ולהקריבו: לד) ב' מיבות מיותרות, מיבח מזבח ומיבח בשר, כי פשיטא שלא תאכלנו בלא זביחה הלא גבלה היא, גם פשיטא שאכילה היא בבשר, לזה דרשו אין לך בה היתר הנאה רק ע"י זביחה, לאפוקי גיחת נמרו שאסור, ועדיין היינו אומרים שדוקא גיחה נעשה אבל חָלָב שהיא ג"כ בכלל אכילה אותר אפילו קודם זביחה מ"ל בשר ולא חָלָב, ואם יכתוב רק ואכלת בשר היינו ממעטינן אבל שהוא מידי דאכילה ולא גיחה, לזה צריך תרוויהו (מ"ל): לה) פי' ב' דברים נמעטו באומרו הטמא והטהור יאכלנו, א) שלאכלים בטומאת הגוף (כשהאדם טמא) וזה פשוט ואין צריך רבינו לפרשו שהרי הכתוב אומר בפירוש שהטמא יאכלנו, ב) מלאכל הטמא ממנו הרי נטמא הבשר (ולזה אמר הכתוב הטמא קודם ואח"כ הטהור דמיירי אפילו בבר אכל הטמא)

בנימין[כח], למעלה (פסוק כ') הוא אומר מכל שבעיכם, הא כיצד, כשקנה דוד את הגורן מארונה היבוסי גבה הזהב מכל השבטים[כט], ומכל מקום הגורן בחלקו של בנימין היה (שם): (עו) **רק בכל אות נפשך.** במה הכתוב מדבר אם בבשר תאוה להתיר להם בלא הקרבת אימורים[ל] הרי אמור במקום אחר (פסוק כ') כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגו', ואמרת אוכלה בשר וגו'[לא] במה זה מדבר בקדשים שנפל בהם מום שיקדו ויאכלו בכל מקום[לב], יכול יקדו על מום עובר תלמוד לומר רק[לג] (שם): **תזבח ואכלת.** אין לך בהם גיחה וחלב אלא אכילה על ידי זביחה (שם): **הטמא והטהור.** לפי שבאו מכח קדשים שנאמר בהם (ויק' ז' י"ט) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הולרך להתיר בו שטמא וטהור אוכלים בקערה אחת[לה]

רש"י

בימין[כח], למעלה (פסוק כ') הוא אומר מכל שבעיכם, הא כיצד, כשקנה דוד את הגורן מארונה היבוסי גבה הזהב מכל השבטים[כט], ומכל מקום הגורן בחלקו של בנימין היה (שם): (עו) **רק בכל אות נפשך.** במה הכתוב מדבר אם בבשר תאוה להתיר להם בלא הקרבת אימורים[ל] הרי אמור במקום אחר (פסוק כ') כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגו', ואמרת אוכלה בשר וגו'[לא] במה זה מדבר בקדשים שנפל בהם מום שיקדו ויאכלו בכל מקום[לב], יכול יקדו על מום עובר תלמוד לומר רק[לג] (שם): **תזבח ואכלת.** אין לך בהם גיחה וחלב אלא אכילה על ידי זביחה (שם): **הטמא והטהור.** לפי שבאו מכח קדשים שנאמר בהם (ויק' ז' י"ט) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הולרך להתיר בו שטמא וטהור אוכלים בקערה אחת[לה]

6

כִּבְשַׂר טְבִיא וְאַיָּלָא: טז לְחוֹד דָּמָא לָא תֵיכְלוּן עַל אַרְעָא תִּשְׁרְנֵהּ כְּמַיָּא: יז לַית לָךְ רְשׁוּ לְמֵיכַל בְּקִרְוָיךְ מַעְשַׂר עִבּוּרָךְ כַּצְבִי וְכָאַיָּל: טז רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: יז לֹא־תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ

רש"י

(ספרי - מכות י"ט): **(כצבי וכאיל.** שאין קרבן בא מהם[לו]:) **כצבי וכאיל.** לפוטרן מן הזרוע והלחיים והקיבה (ספרי): (עז) **רק הדם לא תאכלו.** אף על פי שאמרתי שאין לך בו זריקת דם במזבח לא תאכלנו[לז]: **תשפכנו כמים.** לומר לך שאין צריך כיסוי[לח], דבר אחר הרי הוא כמים[לט] להכשיר את הזרעים (לקבל טומאה) (ספרי - חולין י"ב): (יז) **לא תוכל.** בא הכתוב[מ] ליתן לא חטאה על הדבר (מכות י"ט): **לא תוכל.** רבי יהושע בן קרחה אומר יכול אתה אבל אינך רשאי, כיולא בו (יהושע ט"ו ס"ו) ואת היבוסי יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם יכולים היו אלא שאינן* רשאין (ספרי) לפי שכרת להם

שינוי נוסחאות * שלא היו.

ואמר עוד וכאיל זה ודאי מיותר, לזה הביא במאמר ב' דרשות חז"ל שהגם שהכתוב עשה אותו כחולין ואכלו בכל מקום ובטומאה אעפ"כ פטור מן המתנות מאחר שהוקדשו לא פקע מניה תורת קדשים לגמרי והוא כמו צבי ואיל שאין בהם מתנות, ג) לא גרסינן ב' פעמים דיבור המתחיל בצבי וכאיל, והוא מאמר אחד עז"ה, שאין קרבן בא מהם ולפוטרן מן הזרוע וכו', ולפי"ז הוסיף רבינו על דרוש חז"ל, שמה שמייחס תורה ליתן להן זרוע ולחיים והקיבה מן בהמת חולין הוא תמורת חזה ושוק שבשלמים משא"כ היה בצבי ואיל שאין במינם פטורים מן המתנות, כמו כן יהיה פטורי המוקדשים שאין קרבן בא מהם פטורים מן המתנות, וגם מחזה ושוק ולא כמו קדשים שפטורים מן המתנות משום שנתחייבו בחזה ושוק, ג) בקצת דפוסים עתיקים וכן בדפוס הראשון נשמע כל זה ולא גרסו רק מאמר הב': לז) כבר למדנו בפ' אחרי מות שגם דם חולין שאינו קרב לגבי המזבח בשיכורו עומד, וכאן השמיענו שאפילו בעל מום שאינו ראוי למזבח דמו אסור (ג"א), ועוד מאחר שפטרנוהו מן המתנות הו"א שגם לענין דם יש מכלל שאר בהמות קמ"ל (מ"ל), וזה מדוייק מינה „רק": לח) פשוט שדורש כן מפני שכל המאמר מיותר, ובגמ' אמר ליה יעקב מינאה לרבא קי"ל היה בכלל בהמה לשמיען אימא נמי בהמה בכלל היה לכיסוי אמר ליה עליך אמר קרא על הארץ תשפכנו כמים מה מים לא בעי כיסוי אף האי נמי לא בעי כיסוי עכ"ל, א"כ מכאן למדינן לכל בהמה, וכתבה התורה המיוחדת כאן, לרבותא, שהגם שהכתוב דימה פסולי המוקדשים לחיה אעפ"כ אין בו כיסוי וכ"ש שאר בהמה, אבל לפי"ז מה ענין שפיכה לכאן יותר היל"ל על הארץ יהיו כמים, לזה הביא גם הד"ת, והש"ת כתב שלפי דרך האי לשמוק קרא ממינה כמים, ומהמימה שהוא בעצמו הביא הגמ' שדוקא מחיבת כמים למדינן שאין צריך כיסוי (מ"ל), והרמב"ן ז"ל כתב במה שצריך הכתוב להשמיענו כאן בפסולי המקודשים וכן לקמן בבשר תאוה שהדם אסור ואין צריך כיסוי, משום שבמדבר לא היו שוחטים בהמות רק כשהדם מרק על המזבח ולכי ואיל היו מכסים את דמו ולא היו שופכים דם על הארץ בשום אופן, לזה תבא הסברא שפסולי המוקדשים או בשר תאוה לא יפשוך דמם אלא או יאכלנו עם הבשר או יכסנו, לזה צריך לומר שישפכנו ולא יאכלנו ולא יכסנו: טל) דכתיב (ויק' י"ז ל"ח) וכי יותן „מים" על זרע וגו', צריך לרבות שגם דם הוא כמו מים לענין זה, ופי' הכתוב שאם תשפכנו (על מידי דאכילה) יהיה לך כמים, וגם לפי דרך זה נכון מה שאמרו הכתוב דוקא כאן (ודלא כש"ת) דאמריגן שם בגמ' מנין לדם קדשים שאינו מכשיר שנאמר על הארץ תשפכנו כמים דם נשפך כמים מכשיר שאינו נשפך כמים אינו מכשיר, לזה אמרו הכתוב כאן שהגם שבא מקדשים אעפ"כ תשפכנו כמים ומכשיר, ולא די לרבינו דרך זה שמיבת של „הארץ" אינו מתאים יפה לדרך זה (מ"ל): מ) פי' הגם שכבר אמר שצריך לאוכלם בירושלים דכתיב (פסוק י"ח) שמה תביאו את כל וגו' והוא עשה, בא הכתוב כאן להוסיף לא

לקט בהיר

ואעפ"כ יכול לאכול גם הטהור הרי נשמע שאין בו משום קדשים טמאים האסורים לטהור, וצריך הכתוב לאומרו באופן זה שיהיה נשמע ב' דברים, שלא טרל לגמוד חד מתברתה, שלטומאת בשר יש לה מעלה שאינו בברת, וטומאת הגוף יש לה מעלה שיש לו טהרה במקוה (ג"א), והש"ת אחר שהביא דעת הרא"ש ז"ל אמר „ולי נראה" וכו' ונעלם ממנו דברי הספרי מונגא ברא"ש שם: לו) ג' מיני גרסאות בזה, א) שהם ב' מאמרים מחולקים, במאמר הא' בא לתת טעם (בנראה שהוא דעת עצמו ז"ל) למה מותר לאכלו בטומאה הלא קרא עליו שם קדשים, לזה אמר שהוא כלבי ואיל שאי אפשר להקדישם כמו כן קרבן זה שהומה אי אפשר להקריבו א"כ בטל ממנו שם קרבן, ואעפ"כ מיותר הוא כי מה יהיה חסר בלא זה, ועוד שלזה היה די בלבי ואיל כי מה יהיה חסר בלא זה, ועוד שלזה היה די בלבי

יְדֻעָה לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָךְ וְאָכַלְתָּ
בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכָל אַוַּת נַפְשֶׁךָ: כב אַךְ
כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת־הַצְּבִי וְאֶת־הָאַיָּל כֵּן
תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכְלֻנּוּ:
ד כג רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם
הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־

מִתּוֹרָךְ וּמֵעָנָךְ דִּי יְהַב יְיָ לָךְ
כְּמָא דִּי פְּקַדְתָּךְ וְתֵיכוֹל בְּקָרָיָיךְ
בְּכֹל רְעוּת נַפְשָׁךְ: כב בְּרַם כְּמָא
דִּי מִתְאֲכַל בְּשַׂר טַבְיָא וְאַיָּלָא כֵּן
תֵּיכְלֻנֵּהּ מְסָאֲבָא וְדַכְיָא כַּחֲדָא
יְכְלֻנֵּהּ: כג לְחוֹד תְּקַף בְּדִיל דְּלָא
לְמֵיכַל דְּמָא אֲרֵי דְּמָא הוּא
נַפְשָׁא וְלָא תֵיכוֹל נַפְשָׁא עִם

לקט בהיר

טעם, משל"כ „כי" ירחיב שנפסוק הקודם פירושו אם ירחיב, כאשר ירחיב: גג) כאשר צויתיך פירש"י למד שנתפרשה לו מלות שמיטה על פה דהיכן צוהו בכתב עכ"ל, הגם שאפשר שפשוטו כאשר צויתיך בקדשים דכתיב בהו ושחטו ושחטו (כן כתב הרמב"ן ז"ל) אכל תופן. השמיטה והלכותיה לא מצינו גם בקדשים ומה יצא לנו מן ההיקש: גד) זה פשוטו על מקרא והכתוב בעצמו מפרש כוונתו בהיקש זה באומרו הטמא והטהור יחדיו יאכלנו, והולך הכתוב להשמיענו שלא שייך בו טומאה, שלא תאמר כל הטמא הראוי להיות קרבן שייך בו טומאה הגם שלא הוקדשה (רא"ם), ועוד שנמדבר לא היה להם בשר חולין והיו אוכלים בשר רק בטהרה, ונאמרן שהותר להם בשר מאוה הוא מחמת ריחוק מקום אבל טומאה הו"א שבאיסורו עומד (ב"ב): בה) ומה לאסר רחמנא חלב בהמה בפ' לו (ז' כ"ג) כל חלב שור וגו' לא תאכלו, גם מה שאמר (שם כ"ה) כי כל אוכל חלב וגו' וכרתה הייתי אומרים דוקא בעוקדשין לקרבן (מ"ל), מ"ל אף והוא מיעוט שלא ממש כאשר יאכל הלבי דהיינו כולו רק מקצתו דהיינו חוץ החלב, כן הוא בספרי: בו) שכן דרך היא"ל להטעים את האיסור ולעשות לה משל ומאוה הגם שהוא מאוס ושיקוץ (במ"ח), וכל זה מספיק על פי פשטות ליתן טעם למה הזהיר הכתוב על הדם בכמה וכמה לאוין (רמב"ן): בז) ופירש"י נחולין לאבר מן המי נקרא נפש שאם יתחבטו אינו עושה חליפין שלא יטוב עוד, כנפש הנטולה שאינה מוחרת, והרי משמע לא מאבל הנפש בעודו עם הבשר בעוד החיות עם הבשר עכ"ל, כן הוא בש"ם שלפנינו, ופירושו שהנפש דהיינו החיות נתפשט בכל אברי הבהמה ואם נשחטה הלכה לה הנפש ולא נשארה באברים, ואם תתן אבר מן בהמה השחוטה לא תתן שום נפש, אבל כשתותך אבר מן המי תתן אבר עם הנפש שחיות זו שיש באבר זה חבר מן הבהמה, לזה הזהיר הכתוב שלא יאכל אבר כזה שהנפש עם

רש"י

למדנו שיש לווי בזביחה היאך יחבוטו[יא] וכן הלכות שחיטה שנאמרו למשה בסיני* (ספרי - חולין כ"ח): (כב) **אך כאשר יאכל את הצבי וגו'.** איך מתחר לאכלן בטהרה[יב], לי מה לבי ואיל חלבן מותר אף חולין חלבן מותר[יג] תלמוד לומר לך (ספרי - בכורות ט"ו): (כג) **רק חזק לבלתי אכל הדם.** ממה שנאמר חזק אתה למד שהיו שטופים* בדם לאכלו - לפיכך הוצרך לומר חזק דברי רבי יהודה רבי שמעון בן עזאי* אומר לא בא הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במלות אם הדם שהוא קל להשמר ממנו שאין אדם מתאוה לו הוצרך לחזקך בהזהרתו[יד] קל וחומר. לשאר מלות (ספרי): **ולא תאכל הנפש עם הבשר.** להזהיר מן החיים[טו]

שיטי נוסחאות • מסיני בפה - על פה. • לחוטטים אחר הדם. • יוחאי.

אור החיים

ירחק[יד]), לזה אמר ואכלת בשעריך ואין צורך להביאו למקדש, ופירוש ירחק כל שהוא עומד במקום רחוק, ומצינו שנחלקו רבותינו ז"ל (פסחים ל"ג:) בפסוק ובדרך רחוקה, יש אומרים מן

אור בהיר

שאפשר שמותר לאכול בשר תאוה רק אחר שקרבת אותו לשלמים. מה) ואינו נוגע לירושלים בכל עת שמתאוה. מו) פי'

הַבָּשָׂר: כד לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ
תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: כה לֹא תֹאכְלֶנּוּ לְמַעַן
יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ כִּי־תַעֲשֶׂה
הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה: כו רַק קָדָשֶׁיךָ
אֲשֶׁר־יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה: כז וְעָשִׂיתָ
עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל־מִזְבַּח יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְדַם־זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל־מִזְבַּח

בְּשָׂרָא: כד לָא תֵיכְלֻנֵּהּ עַל אַרְעָא
תִּשְׁדְּרֻנֵּהּ כְּמָיָא: כה לָא תֵיכְלֻנֵּהּ
בְּדִיל דְּיֵיטַב לָךְ וְלִבְנָיִךְ בַּתְרָךְ
אֲרֵי תַעְבֵּד דְּכָשֵׁר קֳדָם יְיָ:
כו לְחוֹד מַעְשַׂר קוּדְשָׁיִךְ דִּיהוֹן
לָךְ וְנִדְרָךְ תִּטּוֹל וְתֵיתֵי לְאַתְרָא
דִּי יִתְרְעֵי יְיָ: כז וְתַעְבֵּד עֲלָוָתָךְ
בְּשָׂרָא וּדְמָא עַל מַדְבְּחָא דַיְיָ
אֱלָהָךְ וְדַם נִכְסַת קוּדְשָׁיִךְ
יִשְׁתַּפֵּךְ עַל מַדְבְּחָא דַיְיָ אֱלָהָךְ

רש"י

(ספרי - חולין ק"כ): (כד) **לא תאכלנו.** אזהרה לדם החמלית[טז] (בכורות ד':): (כה) **לא תאכלנו.** אזהרה לדם האברים[יז] (שם): **למען ייטב לך וגו'.** לא ולמד מתן שכרן של מצות אם הדם שנפשו של אדם קלה ממנו הפורש ממנו זוכה לו ולבניו אחריו[יח] קל וחומר לגזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להם (מכות כ"ג:): (כו) **רק קדשיך.** אף על פי שאתה מותר לשחוט חולין[יט] לא התריחי לך לשחוט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא הקרבה אלא לבדיאם* לבית הבחירה: (כז) **ועשית עולותיך.** אם עולות הם[כ] תן הבשר והדם על גבי המזבח ואם זבחי שלמים הם[כא] דם זבחיך ישפך על המזבח תחלה ואחר כך[כב] והבשר תאכל, ועוד דרשו רבותינו רק קדשיך שבא ללמד על הקדשים שבחולה לארץ[כג] וללמד על התמורות ועל

שיטי נוסחאות • הבאים.

לקט בהיר

הבשר אלא יאכל אבר שאין בו נפש כשיתבכנו, אבל הרא"ם וכן הג"א גירסא אחרת היתה להם ברש"י בחולין, לא תאכל ממנו בעוד שהנפש עם הבשר עכ"ל, ולפי"ז צריך לדחוק ולומר שאסר הרבה מן הכתוב ולא תאכל (מה שנישלה בעוד) הנפש עם הבשר (רא"ם): נח) מלשון (ויק' ז' ט"ו) וממלה דמו, שאינו קולט אלא שותת ויורד טיפין טיפין ונראה כאילו נתמלה, והוא מיל אחר השמיעה קודם הקלות וגם אח"כ כשכבר יצאה נפשה בדם הקלות עוד שותת טיפין, ונתרבה דם זה להיות בלאו ומלקות ואינה בכרת רק דם שהנפש יצאה בו (רא"ם): נט) לפי יתירה לרבות אפילו לא יצא לא בקלות ולא בשאיתה ושאר בהאברים ובחגאי שפירש ממקומו, והגאון מוהרי ז"ל הקשה שבכריתות ד' פירש רש"י שחד לא תאכלנו שבפי' ראה אזהרה לבשר בחלב, אבל לפי מה שידענו דרכו של רש"י בחומש לפרש פשוטו דקרא ונתפס כחד מנא אשר דעתו נראה לו להיות פשוטו אין

קושיא, שנראה לו ללמוד בשר בחלב מדכתיב ג' פעמים לא תבשל גדי בחלב אמו ומלא תאכלנו דם התמלית ודם אברים וכל זה קרוב מאוד לפשוטו, ושם בכריתות אמר זאת לשיטת רבי (צל"ד): ס) אפילו לר' יהודה שאמר שהיו שטופים בדם ישנו לק"ו זו, שהלא הבנים לא היו שטופים ואעפ"כ נתברכו (מ"ל): סא) פי' הגם שכבר אוסר הכתוב שחוטי חוץ לעזרה ולא תעשה אעפ"כ מאחר שמתיר חולין בחוץ דבר שהיה אסור במדבר הוצרך להדגיש עוד הפעם שקדשים אסורים (במ"ח), או יהיה פירושו אע"פ שמותר לך לשחוט חולין מפני שהמקום רחוק אל תאמר שגם קדשים מותר לשחוט בחוץ בשהמקום רחוק (ב"ב): סב) ר"ל פסוק זה סיומו של פסוק הקודם שאמר קדשיך ונדריך תביא אל המקום וגו', וזה נכלל ב' מיני קדשים ונדרים, גם פסוק זה ומפרשו ותיקון ואמר „מן" הבשר וגו' שבזה אתה עושה אותה לעולה (רא"ם): סג) זה פי' ודם זבחיך שאם כתוב זבחים אלא עולות פירושו זבחי שלמים: סד) שאל"כ מה זה אמר והבשר תאכל הלא אין אכילה מעשיית הקרבן, ודאי לומר שרק אח"כ תאכל: סה) זה שייך לפסוק הקודם, שקודם גמר פשוטו של מקרא שהלא פסוק זה מקושר לפסוק הקודם כנ"ל, ועתה חוזר לפרש שלפי דרשם מז"ל אומרו רק קדשיך וגו' גם לרבות שאפילו הקדשת אותה בחולה לארץ או שלא הקדשת אותה בפירוש רק אמרת זו תמורת זו או שהקדשת פרה וילדה ג"כ יש בהם משום שחוטי חוץ, קדשיך זו תמורה דכתיב (ויק' כ"ז ל"ג) והיה הוא ותמורתו יהיה קודש, אשר יהיו לך זו ולדות

8

הדרן עלך ספק אכל חלב

אכל דם שחוטה (ג) בבהמה. מן בידים בטהרה בידים ודם טיקור. שמקר מיקרב: ובין דם הקזה שנשמטה יצאה מהאמה מו חייבין עליו. כמו הנ"ל. אמנם הנ"ל ומנמי • מפנק פיטו לא סיקו הוה. לשון אחר מן פלים המתרגם אמלקיה: מוחאמה. אמנמא נגלתו: עליהן מחשבה הכשר נגדקן מנמקה מוקלן: תנשה חמיכה שלו מחשבה. לכון המנמקה לפי מעשה מיה בבל מקום. ומפלו בקוחים שם שם חנ. עם. לריכה מתנה לסיה לקבל מנמקה מלקן המחל לפן דון לנמלה: ובן בבלה ענוף מהנר בבפרים. מכמה מנמנים לריכן המכשר. נמנים המנמקה מנמקה מעמה לנמלה בנמה מנמקה מנמקה מנמקה לריכן. דמל לריכן. המנמקן: כמה לא נמנין המנמקה. לנמנמה מנמקה מנמנים מנמקה מנמקה מנמקה

[1] לאפוקי מת. כלומר לרבי אמרתיך לעיל (ל"ח) דלא מתלבי מאים מאים מקום מתמה קלה דלף אב בר דמתלי לאחות מתכלה מאים מאים מקום מתמה מקום מן מקום לא מקרקע מסיים לאחותה מתלבן דעבוה מאל מל ל"ח: שחוטות בצבע. פשוט מכבלה מה מלאין לבולה לף אב בר דמתלי מקום מקום מקום לא מקרקע מסיים לאחותה מתלבן דעבוה מאל מל ל"ח: [2] מקום מקום מקום

מעגל לבן

ל״ד אלא מה הם בעיים נעמי אלו אמר ר׳ אבא בר כהנא אמר ר׳ יוחנן: מפני שהן מעגל לבן.

מתני' בזוב הבפורים. מתניתא קתני: גמ' אסורה באכילה. תמוה שמיים. אמרו: ליומא. [ותמיהא עצ לאמר בפר מתי: ונשבון הבריא. מה הראיה עצם על דמתם לעבר דמתרי דעיקרא רב דאסורה באכילה לאומה מעשה דקבר מתי רבי יהודה סיל דחיק עצמה לקבן [מ"ו]

ל מתני' "השוחט בשבת ובזוב ובזבחים אף על פי שחטו בגופה שחטו בשבת כשרה: גמ' אמר רב הונא דרש זריא בר רב משמיה דרב אסורה באכילה. ליטא ונמבון חבריא למימר דרבי יהודה הוא. דר' יהודה אר' אבא. רבי יהודה הרבה הוא דתנן "סחבין את הדילעון לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מעיר שבת. אמרה לפי. שאינה מן המנין אלמא כיון דלא איתכן באתשלי אסורה. ה"נ כיון. דלא. איתכן. מאתמול אסורה. אל"א אביי מ' דמי התם מעיקרא מכון. לאדם והשתא מכון. לכלבים. הכא. מעיקרא מכון לאדם והשתא מכון לאדם מי סברת בהמה בהיתה לאכילה. עומדת בהמה בהיתה לגדל עומדת א"ה בהמה לרבי יהודה ב"ש. היכי שחטינן אמר לו עומדת. לאכילה. ושומדת לגדל "נשחטה. הוברה. לאכילה. עומדת. לא נשחטה הוברה. לגדל. עומדת והא ליתי ליה לרבי יהודה בריה מנא לן. אי ניסא מרתיא "הלוקח יין מבין הבורות אומר שיר לגיון שאני עיריר. להדרש הרי הן תרומה עשרה. מעשר. ראשון. תשעה. מעשר שני. ומחל. ושתה מיד. דברי ר"מ. רבי יהודה. ורבי יוסי. ר"ש אומרים. דרום

ל מתני' "השוחט בשבת ובזוב ובזבחים אף על פי שחטו בגופה שחטו בשבת כשרה: גמ' אמר רב הונא דרש זריא בר רב משמיה דרב אסורה באכילה. ליטא ונמבון חבריא למימר דרבי יהודה הוא. דר' יהודה אר' אבא. רבי יהודה הרבה הוא דתנן "סחבין את הדילעון לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מעיר שבת. אמרה לפי. שאינה מן המנין אלמא כיון דלא איתכן באתשלי אסורה. ה"נ כיון. דלא. איתכן. מאתמול אסורה. אל"א אביי מ' דמי התם מעיקרא מכון. לאדם והשתא מכון לכלבים הכא. מעיקרא מכון לאדם והשתא מכון לאדם מי סברת בהמה בהיתה לאכילה. עומדת בהמה בהיתה לגדל עומדת א"ה בהמה לרבי יהודה ב"ש. היכי שחטינן אמר לו עומדת. לאכילה. ושומדת לגדל "נשחטה. הוברה. לאכילה. עומדת. לא נשחטה הוברה. לגדל. עומדת. והא ליתי ליה לרבי יהודה בריה. מנא לן. אי ניסא מרתיא "הלוקח יין מבין הבורות אומר שיר לגיון שאני עיריר. להדרש הרי הן תרומה עשרה. מעשר. ראשון. תשעה. מעשר שני. ומחל. ושתה מיד. דברי ר"מ. רבי יהודה. ורבי יוסי. ר"ש אומרים. דרום

בהמה לאכילה ושומדת לגדל כיים. **מדתניא** מטקוף יין. בתכונה (ליקו דף מ"ב) ומתקיים בכל מערבין (מיתין דף נ"ב)

אם לא סיקה נבלה מים"ש. נרשין ולא נרשין מים"ש כתובות כרים מים בעלה. (דף ל"ב) דקלמר נבי מבת פסח לא מבת כ"ל דקק מתקיים בכל מערבין (דף מ"ב) לאי לא מים"ש. ולא מים"ש. כמה מים"ש. ולא מים"ש. כמה מים"ש. ולא מים"ש. כמה

דגים ותושפה שמלתן זה עם זה אסורין. הדגים לכן שמלתן עם תושפה דאסורין ר"ל דלא"ה סוה מסמא לאחר שהושפה אבל הדגים מלוחים כמו גר סמא לאחר שהושפה אבל הדגים מלוחים כמו גר סאר שמלתן עם גר סמא דכשאר דמיהי כגון אר מלוח ומעמא דפסל: הה לוט כי בטנן זה לה הון הדגים הסרין ונרחה לאין הטושפה נאסרים מהגיעם שמלתכון לאינו לאחרים מחמיר חמיה עגמה נמנים ובגלה אם לאחור עגמו אולך ומחפקנו ונמחר מנם מן הדם שבגלה בדגים ופלגו מקלה עם לר הדגים ובגלגו בטושפה לאף מל פי סגולה אין פלגון לטוס מוחרין מל ידי כ כיון דכבר נחרו פלגום ומ"מ אין מבלה לאחר הטושפה דם מבלה מריק במלוחה כמו בגלה ובדגים דרפו קרמיהו הוא לאחר שמלה אעגיל ולא מריק דם טושפה מריחה: **יורגים** רפו קרמיהו ופלגו ושופה קרמיו: בקונמרס אבל בשר ובשר כמו שזה שהה לפלגם כך זה שהה לפגום ומבשלם פולגין יחד ובל זמן שהחמצן מדרה לפגום אין טעם וכמו ק פירם בשמלך (נקמן דף קיב.) נמי כב בשר נמלה גרמא דמסרק אלא לא מלח ופירם בקונמרס ל"ם ומחבר דבל זמן שמרחיים לפגום אין מלוחים ובסמה זה בבר מה זה ומפרומו פיהה כשמלתן הרבה מחיסים יחד ז אחר ז ומפיון אינה מן הראשונה וכן שלישה וכן רבעיה אפילו יש המה הסיסים אחר"ל אינה נומרת פלגיהה המלה ובשיה אלא לא מלח (נמי) תמצא (שמחר לחלה ה אחר ואחר בפני עצמו) ומפרק ל"ם אלא לא מלח) אחאים שהחמצן פולגו המלה לוט בגלה מוחר כיון שלגיהם בחמצן קודמים ונראה דסיון שמחלה מנום דרפו מריק בחלוחה כמו בגלה וכי היכי דבגי בגרמ מלי בשרא לבחמלה אמ"ש שבלה המלה בלבר בחמצן אחר מלוחה בגרמ בחמצן אין מלוחים בגרמ בחמצן אין מלוחים בגרמ בחמצן אין מלוחים

מלכים ב' ד'

ד' ויאמר אליו מה אעשה לך הגידה לי מה יש לך בבית
כי אם אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן
ב' ויאמר לך שאל לך כלים מן חוץ מאת כל שכניך
כלים ריקים אל תמעט
ג' ובאת ובאת ובית בניך אתך ונסכת
אל כל הכלים האלה ומלאת
ד' ויהי כאשר הלכה מן אלישע ויפגע בה
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
ה' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
ו' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
ז' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
ח' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
ט' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
י' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
יא' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
יב' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
יג' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
יד' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
טו' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
טז' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
יז' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
יח' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
יט' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כ' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כא' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כב' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כג' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כד' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כה' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כו' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כז' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כח' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
כט' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
ל' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
לא' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
לב' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
לג' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
לד' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
לה' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
לו' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
לז' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
לח' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
לט' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מ' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מא' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מב' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מג' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מד' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מה' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מו' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מז' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מח' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
מט' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
נ' ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל
אלישע ויאמר לה הלא אמר אמרתי אל

הבלבול

מאמר ראשון

מבוא

הבלבול הוא מצב שבו אדם אינו יודע מה הוא יודע ומה הוא לא יודע. הבלבול הוא לא ידיעה, הבלבול הוא לא בורות, הבלבול הוא לא חוסר ידע. הבלבול הוא מצב שבו הידע קיים אבל הוא לא נגיש. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו ידע אבל הוא לא יודע איך לגשת אליו. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו מפתח אבל הוא לא יודע איפה הדלת. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו כלים אבל הוא לא יודע איך לעבוד עם הכלים. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו כוח אבל הוא לא יודע איך לנצל אותו. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו זכות אבל הוא לא יודע איך לממש אותה. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו אמונה אבל הוא לא יודע איך לחיות אותה. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו אמת אבל הוא לא יודע איך לדבר אותה. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו אור אבל הוא לא יודע איך להדליק אותו. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו נר אבל הוא לא יודע איך לשים אותו על המנורה. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו מנורה אבל הוא לא יודע איפה לשים אותה. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו בית אבל הוא לא יודע איך לבנות אותו. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו חומר אבל הוא לא יודע איך לבנות מהחומר. הבלבול הוא מצב שבו אדם יודע שיש לו אבן אבל הוא לא יודע איך לבנות אבן

(16)

17

רבי ותחרוה

מעריב יום טוב

נגלה הדמה ומליחה מותר כדיעבד כדעת התוספות והרא"ש ליסור והיתר האחרון שער מ' ה) דאפילו לא שפשף הבשר לא מחזיקין איסורא שמא תמצו במכין של מלבים אפילו קנאו מן הגוי עכ"ל אבל אם לא הדיחו ומלחו ונלחו אפילו כדיעבד אסור דמיד שמלחו נאסר ושוב אין לו היתר בגלי ובאיסור והיתר האחרון כלל מ' (דין ד) כתב לחלק דאינו אסור אלא כשהדם במלחו שיעור מליחה ואחר כך נלחו אבל לא שהה שיעור מליחה אותר כדיעבד ובתורת חטאת כלל ט' דין ג' כתב עליו וז"ל וכבר כתבתי לעיל דעתי נראה לאסור אף כה"ג דאין שיעור לדבר עכ"ל ותימה דבכלל ה' (דין ג) לא כתב לאיסור אלא דלא מהני ליה שוב מליחה אבל בגלי אין ראיה לאיסור בדלא שהה שיעור מליחה מיהו כאן בהגהת ש"ע (סוף ס"ג) חזר בו ופסק בפשיטות באיסור והיתר האחרון לחלק דבשהה שיעור מליחה אסור אפילו דיעבד ובלא שהה שרי דיעבד וע"ל סימן ס"ט סוף סעיף מ' קבעתי ההלכה דבשהה במלחו אסור אפילו דיעבד אף בגלי ואפילו בהפסד מרובה ובלא שהה במלחו מותר כדיעבד בהפסד מרובה אין בגלי אין בקדירה בלא כמהרש"ל דאוסר בכל ענין כמ"ש באיסור והיתר שלו (מבוטות מי' ה ס"ק ג): **כתב** איסור והיתר האחרון שער ט' דין ח' בשר שבולין בלא מליחה אסור להפוך השפוד תמיד כל שעת הצלייה דאז מתגלגל הדם שעליו ונשאר על הצלי אלא צריך להיחזר לפעמים כדי שיזוב דמו מיהו בדיעבד נוהגין להחיר אפילו אם הפכו כל שעת הצלייה עכ"ל משמע להדיא דכל שעת צלייתו הוא דאסור לכתחלה להפכו תמיד אבל תמיד לפעמים צריך להפכו כדי שיצא הדם מכל צדדיו והיינו דבתחלת הצלייה לא יהפכו ואח"כ יהפכנו לפעמים תמיד: **בשר** שבולין בלא מליחה צריך להדיחו מן הדם שעליו ופתב בגאונה שצריך להדיחו אלא פעמים כמו בהדמה אחרונה של מליחה אבל אחרש"ל הביא ע"ז באיסור והיתר שלו (סי' ס ס"ק ז) דאסיר לכתחילה די נפשט אחת אפילו בנתלה ושהה כ"ש בלא שהה אז נתלה כלל דהא דם מישתרי בצלייה ואי"ל אלא הדחה מפני קלא דם שבולי בלא נתלה אז אי מפני הדם שבתוך המלח בנתלה עכ"ל מיהו אם לא הדיחו כלל מותר אפילו נתבטל אח"כ דהכי הוי דינא גמי כבר שבאלוהו אחר הצלייה בלא הדחה ובשלו ולא הדיחו ובשלו דורא מישתא שאיב ומותר כדיעבד וכן פסק בהגהת ש"ע (סוף ס"ג) וכתב עוד ואפילו נתלה מחלה קודם צלייתו ולא הודם ובשלו נמי מותר ולא מיישינן לדם ומלח שעליו דורא מישתא שאיב: **וכתב** בשערי דורא סימן ט' נהגו העולם שאם אירע כך דבלו בלא מליחה להדיחו מן הדם הנדבק בבשר מבחוץ ואח"כ מולחין ומוכלין אותו עכ"ל נראה דאחת לאורויי דדוקא לאחר הדחה מולחין אבל לא קודם הדחה דיש לחוש דכל המלח יבליע הדם שעליו ועוד אחת לאשמועינן דאפילו אינו רוצה לבשלו אלא נאכלו כך עם מלח צריך להדיחו מחלה קודם שימלחנו כדפרישית ואע"ל אם רוצה לבשלו אחר הצלייה: **וכתב** מהרש"ל (שם) מה שאותו אפשר לו משום איסור נהגו כן אלא שלא יתקלקל הבלי ויפג טעמו בהדחתו ואפשר נמי אחר שבלה ממש נדבק בו המלח ולא יועיל לו הדחה עכ"ל. וכתב עוד (שם ס"ק ח) על מ"ש הרשב"א שהורה אחד מהגדולים שאסור להשהות הבלי בשפוד וכו' היינו לכתחלה אבל אי עביד ושהה בו זמן רב לא נאסר מן השפוד לפי שאינו בולע מן השפוד אלא בשעת צלייתו דאז יאסר מיד כשמפרישים השפוד מן האש ולא היה מקנה בדבר אלא לאחמוי הבשר מן השפוד בעודו על האש ואם כן אין איסור בדבר ושרי:

ב **ומ"ש ואם דם הנוטף עליו חם או אפילו צונן אוסר ממנו כדי נטילה.** היינו דקיי"ל (פי' קה) צונן לגוף אם אסור לתחלה גבר וא"ל

דרכי משה

(ב) **וכבר** כתבתי דין זו לעיל סוף סימן ס"ט (ד"מ ארוך אות כו). וכ"ה בהגהות אשיר"י פ"ק דביצה (פי' טז) והוא במרדכי בהגהות סוף חולין ע"א (פי' תשנט) ובהגהות מיימוניות פ"ו דהלכות מאכלות אסורות (ד"ק הי"ב) אמנם באיסור והיתר הארוך (כלל ח דין י) דכל צלי יצלה לכתחלה כחצי צלייתו כדי שיזוב דמו ואז מותר לבשלו אח"כ ולא כמהר"ם דהצריך מליחה אם רוצה לבשלו אח"כ שמא לא יצלה כל צרכו עכ"ל.

פרישה

(ג) **אבל דם אחר שנוטף כו'.** פירוש דם נעין אבל דם הנפלט ע"י מליחה לא ע"י צלייה ממרינן דמשרק שריק מורי ורבי (ס"ס פכ"ה סי' נה, ובפיטורו לעור).

(ג) **ואם דם הנוטף עליו חם כו'.** לשון ואם שהוא מנאי מעמע דמיירי דוקא בחם ופייס וכתב ואפילו צונן. ל"ל דהכי קאמר דאם אפילו חם סגי בנטילה

דרישה

מתיר הבשר אפילו שלא נצלה כל צרכו ע"כ ולא דמי למ"ש רבינו לעיל בסימן ט"ז (ריש הסימן) דדם שנצרר בחתיכה או שפירש ממקומו ונתעורר לצאת ונבלע במקום אחר אסור משמע להדיא דדם שהולך מצד זה לצד אחר מיקרי דם שפירש ואסור וכמ"ש שם דשאני התם שמחיים נתעורר לצאת והוי דם שפירש משא"כ כאן שלא נתעורר לצאת אלא מחמת האש הילכך אמרינן כל מה שבא אליו כח האש להזיזו ממקומו הוציאו לגמרי ונפל לאש.

חדושי הגהות

עו. [ל] **התחיל** בלשון ואם שהוא מנאי משמע דמיירי דוקא בחם ופייס וכתב ואפילו צונן ל"ל דה"ק דאם אפילו חם סגי בנטילה ואם אפילו צונן אוסר עד כדי נטילה (פרישה):

הגהות והערות

ג) **בלחם** חמורות פרק קמא דחולין אות סט כתב ח"ל ואשתמיטתיה להרב דברי הרא"ש לקמן בפכ"ה סימן מה דכתב דלכתחילה נוהגין להפכו עכ"ל, ולע"ד נראה דאף אם הרב ראה דברי הרא"ש אין סתירה מדבריו דדוקא תמיד אסור להפכו אבל לפעמים מותר להפוך (מנחי"ם כלל ט אות ו): ד) **לכאורה** משמע מדברי ב"י שדעת הר"ן להתיר בלא הדחה תחלה ואחר זה נמשך הרב (בתורת חטאת כלל ט דין ב), אבל באמת הר"ן עצמו לא כתב דין זה כלל ומבואר כמה פעמים להיפך דסובר דצריך הדחה תחלה ואם לאו נאסר עכ"פ כדי קליפה, כך כתב להדיא פ"ק דחולין [ב ע"א ד"ה איתמר] ובפ"ב [ז ע"ב ד"ה השוחט בחמה] ובפג"ה [לא ע"ב ד"ה וכתבו בשם רבינו יונה]. וכ"כ בבאר שבע פ"ק דחולין [טו ע"ב] שהב"י אינו מפרש כלל כן דעת הר"ן רק סברא דנפשיה כתב ע"ש (מנחת יעקב כלל ט אות ב): והנה המנחת יעקב לא ראה ספר דרכי משה, והמעיין בד"מ יראה שמ"ש הרמ"א בת"ח שהר"ן כתב דלא בעי הדחה, כונתו לדברי הר"ן פ"ק דחולין הנ"ל שכתב שם "יש מי שתירץ דהתם לקדרה מיירי אבל לצלי לא בעי הדחה וכו' אבל (הרמב"ן) [הרשב"א] ז"ל כתב דמסתברא דאפילו לצלי נמי אמרו דבעי הדחה וכו'" והביא בד"מ כאן שתי דעות אלו בלשון הר"ן. ועפ"י זה כתב בתורת חטאת "ואם צלאו בלא הדחה ומליחה מותר בדיעבד כדעת התוס' והרא"ש וכ"כ הר"ן דלא כרמב"ן דמצריך הדחה". ונראה דלפי שהדיעה הראשונה הובאה בר"ן בלי שם אומרה לפיכך הוכירה על שם הר"ן: ה) **עיין** מ"ש בילקוט הגהות והערות בד"מ:

ל"ם בלהאמ בלבלים ל"ל"ל"ל

נשמעים בלבד

(המשך מעמוד 17)

ל"ל"ל"

הלכות דם

פרק ראשון

א (א) כל הנפשות שבעולם אינן אלא שבעים ושתים נפשות, שנאמר "ויהי כל נפש יוצאי יעקב שבעים נפש" (בראשית מו, כז). ואלו הן: שבעים אומות, ושתים לישראל. (ב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (ג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (ד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (ה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (ו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (ז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (ח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (ט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (י) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (יא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (יב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (יג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (יד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (טו) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (טז) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (יז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (יח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (יט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (כ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (כא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (כב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (כג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (כד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (כה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (כו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (כז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (כח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (כט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (ל) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (לא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (לב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (לג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (לד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (לה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (לו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (לז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (לח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (לט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (מ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (מא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (מב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (מג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (מד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (מה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (מו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (מז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (מח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (מט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (נ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (נא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (נב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (נג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (נד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (נה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (נו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (נז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (נח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (נט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (ס) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (סא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (סב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (סג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (סד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (סה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (סו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (סז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (סח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (סט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (ע) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (עא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (עב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (עג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (עד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (עה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (עו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (עז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (עח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (עט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (פ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (פא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (פב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (פג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (פד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (פה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (פו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (פז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (פח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (פט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (צ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (צא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (צב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (צג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (צד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (צה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (צו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (צז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (צח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (צט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (ק) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קי) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קיא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קיב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קיג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קיד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קטו) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קטז) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קיז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קיח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קיט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קל) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קלב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קלד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קלו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קלח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קמ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קמא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קמב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קמג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קמד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קמה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קמו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קמז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קמח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קמט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קנ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קנא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קנב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קנג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קנד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קנה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קנו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קנז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קנח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קנט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קס) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קסא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קסב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קסג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קסד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קסה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קסו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קסז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קסח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קסט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קע) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קעא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קעב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קעג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קעד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קעה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קעו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קעז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קעח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קעט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קפ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קפא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קפב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קפג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קפד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קפה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קפו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קפז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קפח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קפט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קצ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קצא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קצב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קצג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קצד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קצה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קצו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קצז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קצח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קצט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קר) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קרא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קרב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קרג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קרד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קרה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קרו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קרז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קרח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קרט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קש) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קשא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קשב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קשג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קשד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קשה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קשו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קשז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קשח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קשט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קת) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קתא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קתב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קתג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קתד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קתה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קתו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קתז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קתח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קתט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קי) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קיא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קיב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קיג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קיד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קטו) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קטז) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קיז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קיח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קיט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קכח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קכט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קל) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קלב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קלד) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלה) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קלו) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלז) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קלח) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קלט) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קמ) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קמא) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (בראשית לב, כט). (קמב) ומפני מה נקראו שבעים אומות? מפני שבעים שרים שהם מונים אותם. (קמג) ומפני מה נקראו ישראל? מפני שישר אל הוא שם אחד מן השרים, שנאמר "כי שרית עם אל ואנשים ותוכל" (

רותח. משום דכיון דהכלי מנוקב לא בלע קכח מידי דמישרק שריק: **ע)** ויש ליזהר לכתחלה. אפילו בשאר כלים ובדיעבד מותר אפילו בשל חרס חורם מטמא כלל י"א דין ז' ודעת מהרש"ל שם דבשאר כלים מותר לאכול בהן רותח אפילו לכתחלה כיון שהם מנוקבים ובשל חרס אפילו מנוקבת אסור אפילו דיעבד וגראה להכריע דבשאר כלים אסור לכתחלה ומותר בדיעבד כיון שהם מנוקבים ובשל חרס אף בדיעבד אסור וכן פסק הב"ח וכן פסק המיסור והיתר האחרון כלל ג' דין ד' מיהו ולאי נוגן מותר להשתמש אפילו לכתחלה בכלי חרס מנוקב לכולי עלמא בלא הדחה אלא בקנוח היטב ועיין בתשובת מהר"ל ן' חביב סימן ל"א:

(סעיף יח) **עא)** שנמלח בכלי שאינו מנוקב. ושיעור מליחה (כה) משמע דעתו בבית יוסף דהיינו שאינו נאכל מחמת מלחו והיינו כעין מליחה לקדירה וכלבקמן סימן ל"א סעיף ה' מיהו אין קי"ל כמ"ש הרב: **עב)** ושהה בו כשיעור כו'. משום דכבוש הוי כמבושל ולכך בעינן האי שעורא אבל בפחות משיעור זה אף מה שבתוך הליר מד) לא נאסר אלא כדי קליפה הרא"ש (פי' מע) וטור והא דבעינן בסעיף ט"ו מעת לעת למשביה כבוש היינו משום דהתם ליכא רותח דמליחה ומהאי טעמא כתב המחבר לעיל (סע"ו) דמותר לגלי קלא וכאן אסר אף לגלי ויתבאר עוד זה בסוף סימן ע' (ס"ק מו) וריש סימן ק"ה (ס"ק ג-ב): **עג)** אלא כדי קליפה. פירוש במקום שבגע בחתיכה שהיה בליר ואפילו אם יש בה שומן לא אמרינן שמוליך הדם עמו דבכל דוכתי קי"ל דאין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שהאיסור עצמו יכול ליגע שם מגד טבע (כו) מה שאין כן הכא וק"ל ועיין לקמן סוף סימן ק"ה (ס"ד): **ד"עד)** ויש אוסרין כל החתיכה כו'. ולא דמי לחתיכה בשפלה תוך הליר שאינו אסור אלא מה שבתוך הליר וכדלקמן סוף סימן ע' דהתם נמלא החתיכה כדיבה ופלטה כל דמה הלכך אינו אסור אלא מה שבתוך הליר דדם אינו מפעפע למעלה אבל כשנמלא בכלי שאינו מנוקב הכל אסור שלא יצא דמה ממנה לח) קלב לפי שהמקום דחוק כיון שאין הכלי מנוקב ואע"פ שדם האבריס שלא פירש מותר היינו דוקא שלא פירש כלל ממקומו קלג אבל פירש ממקום למקום לא כגון הכא דכיון שמלח מיד הדם פירש ויצא ממקום למקום ואינו יוצא לגמרי כיון שהוא בכלי שאינו מנוקב ושוב אינו יוצא לא ע"י מליחה ולא ע"י צלייה כ"כ הפוסקים וכ"כ האיסור והיתר האחרון (כלל י דין ח) והרב בתורת חטאת כלל י"ב דין י' וכסימנים שם והעטרת זהב (פי"ח) הטעם משום שפירש ממקום למקום וכן כתבו שאר אחרונים ואע"ג דבשובר סימן ס"ז (ס"ג) קלד י"ל דהכא כיון שפירש ע"י מליחה גרע טפי אי נמי כיון שנמלח בכלי שאינו מנוקב הוי כבוש (כח) וכבוש הרי הוא כמבושל לא אמרי ליה מליחה ולצלייה אח"כ וע"ל לט) ס"ק מ"ו וסימן ע"ו ס"ק ב': **עה)** ואפילו לא שהה שיעור מליחה כו'. ואם נפלה מחיכה לליר בכלי שאינו מנוקב קלו ופסק אם נפלה לשם קודש ששהה שיעור מליחה מותר מה שאוכל לליר וכל שכן אם בדי שנפלה לשם אחר ששהה שיעור מליחה [נג] אבל אם בדי שנפלה לשם קודש ששהה שיעור מליחה אסור אף

באר הגולה

כט הר"ן ושכן פסק הרשב"א ושכתב בתשובתו שכן דעת הרמב"ד והרמב"ן ז"ל דמפרשי דברי יהודה וכו' נקעלה מנוקבת אחרי:

ל עוד בשם אביו הרא"ש:

לא הסכמות הטוסקים בשם הרב בהלוחי:

לב עוד בשם הרשב"א:

דגול מרבבה

[נג] [מגיגא] **אבל אם ברור לנו שנפלה לשם קודם ששהה שיעור מליחה אסור.** ומיקר לאסרת שהרי כבר נתעורר דמו לגאת קודש שנפלה ועתה כשנפלה נכנס ושוב אינו יוצא, ע"כ:

גליון מהרש"א

קכח מידי דמישריק שריק. בכלי אבל לא באוכל סימן ע' בבשר שפלט כל דמו וצירו: קכט ליזהר לכתחלה. עיין בט"ז לקמן ס"ק נ"ג:

קל בשר שנמלח בכלי. וכן הכרס אבל לא שאר בני מעים. סימן ע"ה סעיף א' בהגה"ה:

קלא וכאן אסר אף לצלי. ואל תתמה דהא לרש"י כבוש במים מעת לעת אינו אוסר ובציר כדי שיעור כו' אוסר עיין סימן ק"ה שפתי. ועיין גליון סימן ק"ה סעיף ב' על חיבת שהה:

קלב לפי שהמקום דחוק. עיין ש"ך סימן ע"א סק"ג:

קלג אבל פירש ממקום למקום. עיין ש"ך סימן ע"ו ס"ק ב' ועיין פרי חדש סימן ס"ז ס"ק ב':

קלד י"ל דהכא כיון שפירש. לכאורה י"ל דשאני הכא דאף דיוצא אח"כ מ"מ כבר הכליע בו המלח במקום שיצא לשם הדם ונעשה הבשר נבילה ואף שיוצא אח"כ אפשר לסוחטו אסור עיין ט"ז סימן ע"ו ס"ק ב' משא"כ בשובר מפרקתה דלא נבלע הדם ועיין פלתי סימן זה ס"ק י"א ובש"ך סימן ע' ס"ק ל':

קלה אפילו מה שחוץ לציר. עיין ש"ך סימן ע' ס"ק מ' דדוקא בנגע בשולי הכלי:

קלו ואפילו לא נמלח רק מעט. עיין ש"ך סימן פ"ז ס"ק כ"ז ובגליון ועיין סימן צ"א סעיף ה' סוף הגה"ה א':

קלז וספק אם נפלה לשם. עיין סימן ע' סס"ק מ"ז:

(מג) ובדיעבד מותר. אבל רש"ל (מכוסות פי' יג ס"ק ב, יט"ש פכ"ה פי' ס) פסק כדעת ה"ר פרץ (הגהת סמ"ק פי' יה אות ו) שמבית הטור בתחרוטה דבשל חרס אסור אפילו דיעבד אם נשמטה בו רותח וכן פסק מו"מ ז"ל (פי"ד): (סעיף יח) **(מד)** ויש אוסרין כל החתיכה כו'. דהאיסור משום דם שבתוכו שפירש ממקום למקום ולא היה לו מקום לצאת ושוב אינו יוצא אפילו ע"י צלייה כן כתב איסור והיתר האחרון (כלל י דין ח) וטעם האיסור מבואר עוד שם דהדם אינו פולט כלל לגדדין רק למטה וכן פסק רש"ל (פכ"ה פי' לז) לחומרא אך כתב דגראה לו ב) אם נתערב בתחרות ולא ידעינן ליה אפילו חד בתרי בטל דמאחר דמדאורייתא אין כאן איסור דחד בתרי בטל דעתר עד שאיס בטל לעולם אלא שמדרבנן אסור עד שאיס בטל כדאי הס הרשב"א (תוה"ק ב"ג ש"ג עה:) והרא"ש (פי' מע. שו"ת כלל ב פי' יז) שמקילין להתיר לכל הפחות בכי האי גוונא עכ"ל. יג) ומעשה בא בעירנו שהיתה אשה מחוה שלא נמלח והודע על מחוה שלא נמלח ומלחה המחוה העליונה והיה זב ליר ממנה ונשרה קלת מן התחתונה בתוך חומו ליר בכלי שאינו מנוקב נ"ל שבכזה יש לסמוך על הרא"ש ורשב"א ולא לאסור רק מה שמונח בליר ולא הוי מחוה התחתון כנמלח בכלי שאינו מנוקב דהא אין כאן מליחה כלל רק הוי ליה דין כבוש בליר שנזכר ריש סימן ק"ה ושם (ס"א) הביא רמ"א יש מקילין מה שמונח בליר (כז):

יח ל קל בשר עא) שנמלח בכלי שאינו מנוקב עב) ושהה בו [סז] כשיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להרתיח כל מה שממנו בציר אסור לאכלו [סח] אפילו [נט] לא צלי וחלק החתיכה שחוץ לציר אין אסור ממנו עג) [סט] אלא כדי [ס] קליפה [ע] לב ואפילו אם יש בה שומן:

הגה (מד) עד) [עא] ויש אוסרין כל החתיכה קלה אפילו מה [סא] שחוץ לציר (טור ומרדכי בשם מהר"ף) קלו ואפילו לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לגלי עה) [עב] ואפילו לא שהה שיעור

(מה) כשיעור שיתנו מים כו'. ש"ך: [סז] כשיעור כו'. דאיסורו הוא מטעם כבוש כמבושל ע"כ שיעור כדי שירתיח ואע"ג דבשאר דבר דוקא מעת לעת כמ"ש לעיל (בס"ק ט') מהא דאי תרי ליה כו' כאן כיון שהוא מליח הוי כרותח ושיעורו כדי שירתיח וכמ"ש לקמן סימן ק"ה סעיף א': [סח] אפילו צלי. כאן אף הש"ע מודה דהוי כמבושל ממש ועיין לעיל סעיף ט"ו: [סט] אלא כו'. ר"ל מקום החתך וכדין שתי חתיכות הנוגעות זו בזו: [ע] ואפילו. כמ"ש לקמן בסוף סימן ק"ה בהג"ה דכל מקום מליחה לכלים. נמנן אנרסס (סימן תמ"ז ס"ק ט"ז) מסכים להדיוסה דכבוסה כדי שיתן על האש וילמיה מפליגו מכלי וכן מבואר דעת המפתרת למשה בהשגתו על הש"ך ס"ק פ"ג וקשה לי דאפילו בלא שיעור כבוסה לימסר מדין מלוח למ"ש הש"ך (סימן ק"ה ס"ק מ"ב) בטעמא דאין מליחה לכלים דהוי טהור מלוח וטמא מפל והא בלגול טהור מלוח אסור כמ"ש הש"ך (סימן ל"א ס"ק ט"ז):

ביאור הגר"א

מותר כו'. דאין מליחה לכלי וכמ"ש תוספות קי"ג ע"א ד"ה טהור וקאי למעלה דרותח אסור ואף לסברא דצונן אסור כאן מותר כמ"ש לקמן סימן צ"א סעיף ב' ודוקא כו'. ש"ך: [סז] **כשיעור כו'.** דאיסורו הוא מטעם כבוש כמבושל ע"כ שיעור כדי שירתיח ואע"ג דבשאר דבר דוקא מעת לעת כמ"ש לעיל (בס"ק ט') מהא דאי תרי ליה כו' כאן כיון שהוא מליח הוי כרותח ושיעורו כדי שירתיח וכמ"ש לקמן סימן ק"ה סעיף א': [סח] **אפילו צלי.** כאן אף הש"ע מודה דהוי כמבושל ממש ועיין לעיל סעיף ט"ו: [סט] **אלא כו'.** ר"ל מקום החתך וכדין שתי חתיכות הנוגעות זו בזו: [ע] **ואפילו.** כמ"ש לקמן בסוף סימן ק"ה בהג"ה דכל מקום

שאין כו' וכמ"ש תוספות ק"ח ע"א ד"ה טפת כו' ואין מפעפע כו' אע"ג דהוי כמו חלב שם צ"ז א' דמפעפע כמ"ש תוספות דחלב מפעפע על כו' וכן כל שאסור כדי קליפה לא אמרינן שהקליפה יאסור חבירתה ועיין תוספות צ"ד ע"ב ד"ה אפילו. ומה כו': [עא] **ויש אוסרין כו'.** כיון שהמקום דחוק אין הדם יוצא ופורש ממקום למקום כמ"ש בריש סימן ס"ז ואע"ג דשם מותר במליחה כאן דכבוש לא מהני ממ"ש שם קי"ב ע"ב אי בכלי שאינו מנוקב כו' משמע דהכל אסור דהא מדמי לדגים ועופות ושם אסור מעבר לעבר ועיין סימן ע' סעיף א': [עב] **ואפילו לא כו'.** תוספות דריש פרק ז' דפסחים ע"ד ע"א סד"ה כבולער:

נקודות הכסף

יג) **ומעשה בא בעירנו כו'.** זה פשוט ולא הוצרך לכתבו דולאי בכהאי גוונא לכולי עלמא שרי כיון שהמחוה העליונה נמלחה והודחה ולא חזרה ומלחה רק העליונה ומתהני עליו על מה שאסר מה שמונח בליר כיון שהמחוה העליונה נמלחה והודחה ואפשר יש ט"ס בדבריו וצ"ל שנמלחה ולא הודחה או מיירי שלא נמלחה שיעור מליחה:

חידושי רע"ק

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מה שמוך לציר דכיון דעדיין לא פלט כל דמו הוי ממש כמולח בכלי שאינו מנוקב כן פסק במשובה משאת בנימין סימן ל"ט והוכיח כן מדברי איסור והיתר האחרון כלל ו' דין י"ד ע"ש וכן משמע להדיא מדברי הפוסקים שהבאתי בס"ק הקודם דכל זמן שלא נמלח כדיו ופלט כל דמו אסור כשהניחו בכלי שאינו מנוקב ע"ש ודוק ובספרי הוכחתי שגם הרב בתורת חטאת (כלל ז דין א"-ב) מודה לזה דלא כמשאת בנימין שהשיג עליו בזה ועיין בסוף סימן ע' ובמ"ש שם בס"ק מ' וס"ק מ"ז:

עו) וכן נוהגין כו'. כתב מהרש"ל פרק כל הבשר סימן (ס"ז) [ל"ז] דאף דנהגינן הכי [בד] מ"מ אם נתערב חד בתרי אפילו א"צ שישים בטל אלא בטל ברוב דמאחר מו) דמדאורייתא חד בתרי בטל אלא דמדרבנן אסור עד ששים בטשול כדאי הם הפוסקים המתירין מה שחוץ לציר לסמוך עליהם בכהאי גוונא עד כאן דבריו ול"ע לדינא ואולי יש לסמוך עליו בזה כיון דבלא"ה דם שמלחו ודם שבשלו אינו אלא מדרבנן מן מיהו משמע שם בדבריו דאפילו נמלח כשיעור מליחה לקדרה ושהה ג"כ שיעור מליחה יש להתיר בכהאי גוונא ע"ש:

עז) **אבל שאר חתיכות.** שאינם נוגעים בציר אלא מונחים על החתיכות הנוגעות בציר תורת חטאת כלל י"ב דין ו"א ועיין בסימן ע' ס"ק מ"ח: (סעיף יט) **עח)** **ויש מי שמצריך ליתנו במים רותחין.** כדי לחלוט ולצמת הדם שנשאר בתוכו ולהכי הנית המחבר קבלת זו דהיכא דאפשר יש לחוש לעשות כן וכמ"ש בבית יוסף (קיג. ד"ה ולעניין הלכה) ודעת הרב דאין לחוש לכך כלל וכמבואר בדבריו בתורת חטאת סוף כלל ט"ו (דין כו) והטעם דהואיל ששהה שיעור מליחה כבר יצא כל דמו ומה שיולא אח"כ אע"פ שהוא אדום אינו אלא מוהל בעלמא: (סעיף כ) **עט)** **ונתמלא מציר מותר.** הטעם דציר היולא מבשר לאחר ששהה שיעור מליחה אינו אלא מוהל בעלמא ואע"פ שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו והמלח נתמחה בציר מ"מ בטל הוא בציר כ"כ הפוסקים:

(מה) **אבל שאר חתיכות כו'.** ואע"ג דפולט הבשר למטה כמ"ש בשמוך ובאין החתיכות למטה הן סתומות מלפלוט מ"מ אין חתיכה אחת דחוקה כל כך על גבי חברתה שיעבבו החתחתות את העליונות מלפלוט ואפילו קליפה לא בעי עכ"ל איסור והיתר האחרון (כלל י דין ט):

(סעיף כ) **(מו)** **ולפי זה בשר שנפל לתוך ציר כו'.** דלא חשיב עוד רותח ואין להקשות (כא) ממה שכתב הטור לעיל ואין חילוק בין מלח במלח דק כו' כי המיס שבכלי מבטלין כח (הציר) [המלח] כו' משמע דבלא מיס הוי רותח אע"פ שעבר שיעור מליחה י"ל דהחם רוצה להתיר אפילו למאן דפליג אמעשה דרש"י ואוסר כמ"ש המחבר בשמוך מ"מ מודה לעיל כיון שהמיס מבטלין (הציר) [המלח] וכתבו הטור לרוחתא דמלחא שהוא אליבא דכ"ע וכאן כתב והתירו רש"י לומר שאין זה אליבא דכ"ע ומו"ח ז"ל (פי"ח) פירש טעם מעשה דרש"י לפי שהמוהל הוא היתר ואף שנתערב בו לחלוחית דם ומלח שעל הבשר המוהל מבטל כח המלח ולא חשיב כרותח דמה לי מיס מה לי מוהל והטור לא אתי לעיל אלא לאפוקי היכא דליכא לא מיס ולא מוהל אלא מימוי דם ומלח של איסור גרידא דהוה אסור וכו' ואין זה נייח דהא התם ג"כ מיירי אחר ששהה שיעור מליחה וכבר הלך לו כל הדם ומה שיולא אח"כ ג"כ מוהל הוא כמו הכא. גם מ"ש בטעם דרש"י שהמוהל מבטל כח המלח הא ודאי ליתא דלאו משום שיטול מחיר רש"י כב) דא"כ היאך מדמה אותו למים (לא) אלא דבר ברור שלרש"י אין כאן איסור לגמרי שבבר פסק כחו של מלח בשעת הפליטה כמו שאמרנו לקמן בשם הרא"ש (פכ"ה מ' לח) וסמ"ג (לאוין קנו מת.) או משום שנתייבש או משום שפסק כחו של מלח וא"ל כלל לבטלו ולא תקשה א"כ לרש"י למה לי הדחה אחרונה שאחר המליחה וכן למה אסרו לעיל (ס"ט) אם נתבשל בלא הדחה אחרונה לא קשה מידי דודאי המלח עכ"פ אסור מכח דם שבתוכו אלא שאין לו כח לאסור הבשר כיון שנתייבש והוי כמו דם צונן הנדבק בו לצריך הדחה ואין כאן שום דבר רותח שיבליענו בתוך הבשר כי אין כאן אלא מוהל בעלמא ואין לו כח להבליע בבשר כמו שאין למיס כח להבליע בבשר וע"ז אמרו בשם רש"י מה לי מוהל מה לי מיס וע"כ לרש"י אם תתך בסכין אחר שיעור מליחה א"ל אלא הדחה כיון שאין כאן אלא צונן משא"כ להחולקים עליו בשמוך צריך הגעלה ויפה כתב בית יוסף (קיג: ד"ה ומ"ש ה"ר יונה) שמעשה דרש"י תולה עם אגרת דר' יונה שמביא הטור ולא כדעת מו"ח ז"ל (פי"ט ד"ה מצאתי) שכתב דאף לרש"י הוי האיסור בחתיכת סכין כמו לר' יונה כיון שיש שם איסור דם ומלח ואין שם מוהל לבטל דזה אינו דאין כוונת רש"י שהמוהל יעשה היתר בטיטולו האיסור אלא כוונתו דאין המוהל עושה שום איסור ונשאר על הבשר שם צונן:

(מז) **אחר ששהה כדי מליחה מותר.** כג) זה מעשה דרש"י והטעם דמשום הציר אין לאסרו דאינו דם אלא מוהל הבשר שהרי אחר ששהה כשיעור מדיחין אותו לבשלו בקדרה ואין מושמין לציר הנפלט ממנו ואע"פ שהמלח שעל הבשר אסור שהדם מעורב בו ולכך צריך להדיח הבשר יפה מ"מ אומר דם (שנמלח) [שנמלח] נדבק הוא במלח ומתייבש בתוכו ואין לו כח להבליע בבשר דאל"כ נאסר כל בשר שמניחין במיס להדיחו כי נמחה המלח והדם שבתוכו נבלע בבשר דמה לי מיס מה לי מוהל שניהם היתר הם אלא ודאי דם המלח נתייבש בתוכו ואין לו כח לצאת כ"כ התוס' (קיג: ד"ה ודגים רפו) והרא"ש (שם) כתב עוד אי נמי דפסק כח המלח מחמת שהפליט את הדם ומחמת אומו המלח לא יחשב עוד כרותח ולא דמי לבר יונה (חולין קיב.) דנפל לכמכא שהיה נחשב כרותח אם היה הכמכא מלוח הרבה עד שאינו נאכל מחמת מלחו אף שהיה הכותח נמלח מזמן מרובה דהתם לא פסק כח המלח וכ"כ הסמ"ג (שם) דברי התירוץ השני של הרא"ש שזכרנו וכתב עליו שהוא טעם הגון ומכח התירוץ הזה פסק בתרומת הדשן סימן קנ"ט והביאו רמ"א בסמוך סעיף זה בחתך שמלח אוזן ונמלח טרפה ואחר ששהה שיעור מליחה נתנו עם בשר בשר פסק כח המלח אבל באין הפסק מרובה כתב להתיר כיון שהסמ"ג עצמו (שם ע"ב) כתב בשר וגבינה שנגעו זה בזה כשהם לחים אם שניהם מלוחים ואינם יבשים מא) שניהם אחורים משמע אפילו לאחר שיעור מליחה אייר וגם ספר התרומה (פי' קג) ושערי דורא (פי' כא-כב) ואור זרוע (ח"א פי' תקע) ס"ל דגם אח"כ מיתבשל רותח ע"כ אין להקל אלא במקום דוחק כדלעיל והנה יש לנו לתרץ עכ"פ דברי הסמ"ג אלא יהיו מוכחשים אהדדי וא"ל דס"ל לסמ"ג דלא אמרינן שבשל זו דפסק כח המלח אלא דוקא בשם הפליט דם מן הבשר משא"כ בבשר שנפלט כבר כל דמו והודח ואח"כ מלחוהו להיותו קיים ודאי חשיב רותח דהרי אותו

באר הגולה

לג עור וזה דעת כל האחרונים וכ"כ הרא"ש בתשובה והריב"ש בתשובה: לד שם בשם הרמב"ם בפ"ו מהלכות מאכלות אסורות: לה שם בשם רש"י וכ"כ הרא"ש וכ"כ המרדכי בשם רא"י"ה: לו הגהות אשר"י שם:

דגול מרבבה

[כד] [מגיגה] מ"מ אם נתערב חד בתרי אפילו בבישול א"צ ששים. ראיתי בספר בית לחם יהודה בשם ד"א דאם חתיכה דאויה להתכבד אז בריה אסור וטעות הוא בידו כיון דאין איסורא מחמת עצמו לא שייך חתיכה הראויה להתכבד ולא בריה ועיין בש"ע סעיף י"ד, ע"כ:

אמרי בינה

כא) ממ"ש הטור לעיל ואין חילוק בין מלח במלח דק כו'. רצונו לומר על הדין שכתב המחבר לעיל סעיף ח' בלא ניפץ המלח שעליו כתב בטור דאין חילוק בין אם מלח במלח דק ובין אם מלח במלח גס מותר. ומ"ש הטו"ז כי המים שבכלי מבטלין כח הציר צ"ל כח המלח (יד יוסף): כב) **דאם כן היאך מדמה אותו למים.** רצונו לומר דאי כונת רש"י דהמוהל יבטל האיסור היאך יליף זה ממים דהמים רבים ומועילים לבטל משא"כ מוהל מעט הוא ואין בו כדי לבטל אלא ודאי כונת רש"י דכמו שאין המים ממחה הדם משום דהדם מתייבש במלח ואין מועיל מיחוי כן המוהל אין ממחה הדם לאסור (חו"ד):

כג) עיין כל מה שכתבתי לקמן סימן צ"א [בש"ך] ס"ק י"א:

הגהות והערות

לט*]קושית רעק"א היא לפי גירסתו בדברי הרש"ל כמו שהביא הש"ך אם נתערב חד בתרי "אפילו בבישול" א"צ ששים אלא בטל ברוב, דמשמע דנתערב בעת הבישול והוי לח בלח, אמנם לפי הגירסא לפנינו בדברי מהרש"ל והביאו הט"ז ס"ק מד, אבל נתערב באחרות ולא ידעינן אפילו

כז) וזה ברור: (סעיף יא) **מד) בשר שנתבשל כו'.** לף אם לא נתבשל לגמרי רק שנמוה בקדירה [יג] שמקצתה חם וחיד סולדת בה. מורת מטאת כלל ב' דין ב' בשם הגהת שערי דורא (פי' ג ס"ק ג) כז) וכן הוא במהרי"ל (הל' איסור והיתר דיני שריית הבשר): **מה) ששים כנגד אותו הבשר.** דלא ידעינן כמה דמא שהדיחו יפה או שישראל אפילו קטן יודע ונכנס נפק מיניה: **(כה)** צ דמרתת הואיל (לו) ויודע מנהג ישראל מיהו אם מיתה לגוי שלא ידיחו בלא רשותו והוא עבר על דבריו אסור להא חזינן דאינו מרתת כט) ואין לסמוך גם כן מדברי (הגהת ש"ד ואו"ה): **ליא מד)** [מה] יח **בשר** (לז) (יח) **שנתבשל בלא מליחה צריך שיהיה בתבשיל מה) ששים (כו)** צב **כנגד** (יט) **אותו** (לח) **בשר (כז)** [מו] **ואז מותר הכל:**

כמב בשם רש"י ורמב"ם דס"ל אפילו בבישול יש איסור מן התורה מ"מ הא קמן דכל האחרונים לא חשו לזה כיון דהוא תלמוד ערוך (מנחות כא.) פח ועוד יש לתת טעם להתיר דבודאי עשתה האשה כדרכה ומלחה תחלה כעין ההיא דאמרינן גבי ק"ש (ברכות עו.) טעה בוכתבתם והתחיל למען ירבו כו' ג"ל לחזור דסירכיה נקיט ואתי כגלע"ד [הגהות הט"ז] ועיין מ"ש באו"ח סימן תכ"ב (ס"ק א) עוד ראיה [עד כאן] והא דלא אזלינן כאן בתר חזקה [הגהות הט"ז] כמו דאזלינן בתר חזקה לענין עירוב תחומין בא"ח סימן ת"ט סעיף ו' [עד כאן] דיש רוב פט נגד החזקה דרוב פעמים מולחין תחלה ורוב עדיף מחזקה כמ"ש הרא"ש ריש כתובות (פי' יח) נפשטו דפתח פתוח מלאתי: **(כה) דמרתת הואיל ויודע כו'.** ן [יב] (מ) יב) בדריסה (פריסה אות יא) כתב צא לא דוקא יודע אלא לאוי להיות יודע מרתת הגוי: (סעיף יא) **(כו) כנגד אותו בשר.** דלא ידעינן כמה דם נפיק מיניה: **(כז) ואז מותר הכל.** דמה שיצא נתבטל בששים ומה שנשאר בו הוי דם האיברים שלא פירש והקשה מו"ח ז"ל (פי"ח) דהא בשובר מפרקת בהמה בסימן ס"ז אף הרא"ש (פכ"ה פי' ג) ס"ל דאסור משום פירש ממקום למקום הי"ג יהיה אסור מהאי טעמא ותירץ שם עיין עליו ולא קשה מידי דהכא בבישול כל מה שפירש יוצא לחוץ וכל מה שלא יצא לחוץ אינו פורש כלל:

נקודות הכסף

דרבנן להקל כמ"ש שם בדין ל"ו דאשכחן טובי ספיקי דרבנן להחמיר ע"ש: ומ"ש ועוד יש לתת טעם להתיר כו' ההיא דאמרינן גבי ק"ש כו' דמיון של הכל הוא זה ומדרבה הכא מסתברא דלא מלחה דהרי עניין מליחה עסק גדול הוא ואיתא אפשר שבחה עסק כזה גם מ"ש דיש כאן רוב נגד החזקה כו' ליתא דלא שייך כאן רוב וק"ל: ן) **בדרישה כתב כו'.** לא העתיק יפה דבדריסה כתב כן אמ"ש

ביאור הגר"א

[מה] **בשר שנתבשל כו'.** כמ"ש אין יוצא מידי דמו כו' וכמ"ש בפרק גיד הנשה פשיטא דבדידיה כו': [מו] **ואז כו'.** דהיוצא נתבטל והנשאר בו הוי דם האיברים שלא פירש:

חידושי רע"ק

כז) **וזה ברור.** עיין בספר שב שמעתתא פרק י' שהעלה דגוי שיודע דת ישראל אינו נאמן במקום לפי תומו זולת בעדות אשה עיי"ש: כח) **בדרישה כתב.** זהו קאי על דברי הטור ואם יש שם נער או נערה שיודעים וכו': כט) **ואין לסמוך גם כן אדבריו.** משמע דגם מקום לפי תומו לא מהני וכן משמע להדיא בעטרת זהב אולם במקור הדין לא נזכר רק דמרתת לא מהני ולא נזכר כלל מקום לפי תומו ואפשר למה דנראה מלשון הרמ"א ונחד מיניהו דמפרש בכוונת המחבר דמרתי קאמר דמותר על ידי מרתת וגם על ידי מקום לפי תומו וכמ"ש הש"ך ס"ק מ"ב וגזה לכאורה יש לדייק דאמאי נקט

באר היטב

(לו) **ויודע.** כתב הש"ך דהב"ח תמה ע"ז דהאיך שייך מסיח לפי תומו כשיודע שאיסור והיתר תלוי בזה כדלקמן סימן צ"ח. ולא קשה מידי דלא דמי לסימן צ"ח דהתם יהבינן ליה למטעם אם יש בו איסור או לאו הלכך כשיודע שהאיסור והיתר תלוי בזה ודאי אין כאן מסיח לפי תומו משא"כ הכא דאפשר לומר דאע"פ שיודע מנהג ישראל מ"מ משכחת לה כגון דהסיח לפי תומו לפני אחרים שלא שאלוהו אם הדיחו והסיח לפי תומו דהדיחו והגע עצמך דהא קי"ל באבן העזר סימן י"ז דמומר לעבודה זרה נאמן לעדות אשה במסיח לפי תומו ולא אמרינן כיון שיודע שהאיסור והיתר תלוי בזה חזקתו משקר אלא ודאי דמשכחת לה בכהאי גוונא וכתב בט"ז מאחר שהטעם שהגוי נאמן כאן במסיח לפי תומו הוא מפני שאינו אלא איסור דרבנן בדם שמלחו ע"כ כן הגריתי באשה אחת שבשלה בשר ושכחה אם מלחה אותו תחילה או לא והתרנו מכח זה דלא הוי אלא ספיקא דרבנן ולקולא והא דלא אמרינן אוקמא אחזקתה דמעיקרא שלא היה מלוח משום דאיכא רוב נגד החזקה דרוב פעמים מולחים תחלה ורוב עדיף מחזקה. וכתב עוד בשם הדרישה דמ"ש רמ"א כאן הואיל ויודע מנהג וכו' לאו דוקא יודע אלא ראוי להיות יודע מירתת הגוי ובנקודות הכסף השיג עליו דלא דק דהאי הואיל ויודע קאי אגוי ולא אקטן וק"ל: (לז) **שנתבשל.** כתב הש"ך אף אם לא נתבשל לגמרי רק ששמוה בקדרה שמקצתה חם והיד סולדת בה: (לח) **בשר.** דלא ידעינן כמה דמא נפק מיניה והקשה הב"ח דהא בשובר מפרקת בהמה בסימן ס"ז ס"ל דאסור משום דפירש ממקום למקום וה"נ יהיה אסור מהאי טעמא אותה החתיכה וכתב הט"ז דלא קשה מידי דהכא בבישול כל מה שפירש יוצא לחוץ וכל שלא יוצא לחוץ אינו פורש כלל:

פתחי תשובה

(יח) **שנתבשל.** בגליון יורה דעה של אא"ז הרב ז"ל מלאתי כתוב כתב אגודה (חולין פכ"ה פי' קכו בהג"ה) אומר רבי דמומר לבשל בשר בלי מליחה נאמני טבריא: [*שם בש"ע **צריך שיהיה בתבשיל ששים.** עיין בספר ברכי יוסף שהביא בשם גדול אחד דהיינו בשם נתנו הבשר בימים שאינם רותחים אבל אם נתנו אותו בימים רותחים הוי מליחה ומותר בדיעבד בלא ששים כמבואר לקמן סימן ע"ג ס"ב כו' והוא ז"ל שקיל וטרי קצת ומסיים דבר הרורם מטאת וש"ך לקמן סימן ע"ה סק"ח דמבואר שם דצריך ששים נגד כל השומן ע"ש:

באר הגולה

יח טור בשם י"א ובלבוש הסכים אמנו הרא"ש והגהות מיימוני בשם הראב"ד והמרדכי בשם רשב"ט ובשם ר"ש משל"ן:

דגול מרבבה

[יג] [מגיגא] **בדרישה כתב לאו דוקא יודע.** נראה דעל הקטן קאי וק"ל, ע"כ:

[יג] [מגיגא] **שמקצתה חם והיד סולדת בו.** ועיין מנחת יעקב שם, ע"כ:

גליון מהרש"א

פה **דלא הוי אלא ספיקא דרבנן ולקולא.** עיין סעיף י"ג בהגה"ה בשר כו' (ומי ששלח לחבירו בשר לשבת ואינו יודע אם מלחו עיין משבצות סוף אות כ"ד) ועיין ש"ך ס"ק נ"ז:

פו **ואין לומר דמוקמינן לה אחזקה.** עיין גליון ש"ך סימן ק"י דיני ספק ספיקא אות כ':

פז **אם הדיח הדחה אחרונה.** עיין נקודות הכסף דחולק על זה:

פח **ועוד יש לתת טעם להתיר.** עיין בט"ז אורח חיים תכ"ב ס"ק א' ועיין ש"ך סוף סימן קל"ז:

פט **נגד החזקה דרוב פעמים.** עיין תוס' ריש פרק האשה בתרא דף קי"ט ע"א ד"ה רבי מאיר היא:

צ **דמרתת הואיל.** אבל עדות הקטן שראה שהדיחו לא מועיל היכא דאין הגוי יודע ולא שייך מירתת. שפתי:

צא **לאו דוקא יודע.** בדרישה כתב רק דהנער היוצא ונכנס אין צריך שידע אבל הגוי אם אינו יודע לא שייך מרתת. משבצות:

צב **כנגד אותו בשר.** בתשובת גנת ורדים ח"א חיו"ד כלל א' סימן כ"ט כתב לסמוך על הראב"ד דמשערינן כמה נפיק דם מיניה ויש לבחון למלוח חתיכה בכמות כזו ולהעמיד חתת הכלי המנוקב כלי שאינו מנוקב שיטוף הדם לתוכו וכתב עוד שדם היוצא מתרנגולת ליותר הוא כביצה ואי איכא בקדירה ששים ביצים נחבטל ועיין ש"ך בסמוך ס"ק נ"ז:

יורד לעד סט הלכות גליחה

מדור זרם

(מה) ויש אומרין אותה חתיכה בו׳. לפי שמסכלה המתכה בתמה ולו (מו) ויש אומרין אותה חתיכה בו׳. לפי שמסכלה המתכה בתמה ולו לתמכה נמצים כלה ל׳ לפי לפי לפי מקור אבנר הן כמה מעמלו מעמד מעמד מעמד

שפרי בון יורה דעה יורה דעה-יעו הלכות מליחה הגה

(ג) ומלח מעט מלח ומלח מעט מלח ומלח מעט מלח

צונן. דקיימא לן תמלה גבר וכדלקמן ר"ס ל"ח (ס"ד) לי נמי כיון שהוא על המלח כמס לתוך חס דמי כמ"ש בתורת חטאת כלל כ"ג דין ד': ה) **ואוסר ממנו כדי נטילה.** זהו לדעת הטור (קסה סוף ע"ח) והמחבר בסימן ק"ה סעיף ה' משמ"כ לדידן דנהגינן לאסור אפילו במליחה בדס בששים כמו שנתבאר בדוכתי עובי כ"ש בגלייה וכ"כ הרב לקמן סימן ק"ה שם וכ"כ מהרש"ל בתיקור והיתר שלו (פי' כג ס"ק ח) ובפכ"ה סימן ל"ה וכ"כ האחרונים והוא פשוט ומה שלא הגיה הרב כאן מידי לדברי המחבר היינו שסמך עצמו אמ"ש בכמה דוכתי דנהגינן לאסור במליחה ובגלייה בששים וממילא נשמע דזה לא כתב המחבר אלא לשיטתו אבל על העטרת זהב (ס"ב) שהעתיק לשון המחבר כהווייתו יש לתמוה: (סעיף ב) ו) **ולאכלו בלא הדחה.** המחבר לא חייבי כאן מדין הדחה שקודם המליחה אלא חייבי בהדחה שאחר המליחה דמותר כשמולחו ונולהו מיד ושאין לחוש לדם שעל המלח שהשם שותב ומונע המלח מלבלוע ב) הדם ודין הדחה שקודם המליחה כתבו הרב בסמוך ועיין בס"ק ע': ז) **לפיכך מדיחו יפה קודם צלייה.** ואם לא הדיחו קודם גלייה נכשר ע"י הדחה לאחר גלייה ג"י ועיין בס"ק ט"ו: ח) **ויש אומרים דצלי בעי הדחה תחלה.** כלומר דכל צלי בעי הדחה תחלה משום דם בעין שעליו ודוק: ט) **מיהו אם לא הדיחו ולא מלחו כלל כו'.** הטעם בזה דמורא מישאב שחיב ליה וכמ"ש המחבר בסעיף ח' ואע"ג דאם דם בעין נפל עליו לא אמרינן שהשם שותבו והאי נמי חשיב דם בעין כיון שלא הודח ולא נתלח דהא מהאי טעמא אסור אם נתלח בלא הדחה תחלה ושהה שיעור מליחה אפילו לצלי וכן לקדרה אפילו לא שהה שיעור מליחה וכדלעיל סימן ס"ט סעיף ג' והיינו מטעמא דכיון דלא הודח המלח מצליע דם בעין שעליו והכא נמי חיישא כיון דהוי דם בעין ולא הדיחו ולא מלחו כלל אין השם שותבו י"ל דכיון דלא הוי דם בעין ממש אמרינן שפיר שהשם שותבו ומ"מ אם לא הודח ונתלח ושהה שיעור מליחה אמרינן שהמלח מבליעו ושוב אינו יוצא אפילו ע"י גלייה לבדי דם בעין שנבלע לא אמרינן כבולעו כך פולטו אבל אם לא הודח ונתלח ולא שהה שיעור מליחה אע"ג דהמלח הבליע דם בעין שעליו דמהאי טעמא לא מהניא ליה מליחה שנים לקדרה מ"מ ב) לא נבלע בחוזק וגם לא נבלע הרבה ויוצא על ידי גלייה אח"כ דטובא אשכחן כהאי גוונא מה שיוצא ע"י גלייה ולא ע"י מליחה כגון בשר שהשה שלשה ימים בלא מליחה בסימן ס"ט סעיף י"ב ובשר שנשרה מעט לעת במים לדעת המחבר שם סעיף ע"ו ושאר פוסקים וכהאי גוונא טובא מיהו ודאי בדם בעין ממש שנפל ע"ג בשר מליח שחשוב כרוחת אסור אפילו לצלי כדמשמע מדברי הרב ס"ס ע' וע"ש ועיין בסימן ס"ט סעיף ג' ובמ"ש שם (ס"ק יב ויג): ב) ומ"ש או שמלחו בלא הדחה תחלה ונצלה כך מוסר לאו למימרא דאסור לכתחלה אפילו לצלי דהא בתורת חטאת כלל ה' דין ב' משמע להדיא דמותר לצלותו ועוד דאם אתה אומרו לצלי נמצא דלית ליה תקנתא והוי כדיעבד אלא משום דכתב בריש ההג"ה דהמנהג להדיחו תחלה ולמלחו קצת כאשר נתבר בשפוד משום הכי כתב כאן לשון דיעבד אי נמי משום דלכתחלה בעי הדחה אחר המליחה לצלותו להכי נקט וצלאו כך בלא הדחה שאחר המליחה. ומ"ש אם שהה כ"כ קודם שצלאו אסור כבר נתבאר הטעם דהמלח מצליע הדם בעין שעליו ולפ"ז אפילו אם מדיחו אחר המליחה אסור ואפילו אם מדיחו אחר הגלייה ג"כ דבכל ענין אסור והכי מוכח להדיא בתורת חטאת כלל ה' דין ב' וכלל ט' דין ג' ובתיקור והיתר האחרון כלל ד' דין (ד') [ג'] והוא פשוט. ומ"ש המחבר אבל אם שהה במלחו בולע ונאסר ולפיכך מדיחו יפה קודם גלייה מיירי שהודח ואח"כ נתלח וכמ"ש בס"ק ו' וכל זה פשוט ולא הוצרכתי לכתבו רק מפני שהעטרת זהב השמיט כל דיניה אלו שכתב הרב וקיצר וכתב (ס"ב) וז"ל אם לא הדיחו ולא מלחו כלל או מלחו בלא הדחה תחלה ונלאו כך מותר לאכלו וא"ל להדיחו מן הדם שיצא עליו בשעת גלייה ונאסר עליו ועל המלח שדרך שמולחין אותו בשפוד והוא שותב ומונע את המלח מלבלוע דם במה דברים אמורים כשמלחו ונלאו מיד אבל אם שהה במלחו כבר בלע המלח ונאסר לפיכך צריך הדחה אחר גלייה קודם שיאכלנו עכ"ל נראה מדבריו דאף בשלא הודח מתחלה ונתלח שרי אח"כ ע"י הדחה שאחר הגלייה דאין כאן איסור אלא משום המלח שעליו שנאסר והבין דהרב והמחבר איירי בחדא מלתא ולא דק גם מ"ש מותר לאכלו וא"ל להדיחו מן הדם שיצא בשעת גלייה כו' ליתא וכמ"ש הרב לקמן דכל צלי צריך הדחה אחר גלייתו משום דם הדבוק בו:

נקודות הכסף

כ) (הג"ה) ומ"ש או שמלחו כו' נמצא דלית להו תקנתא והוה כדיעבד. ג) ויש להקשות דהלא אית להו תקנתא שיהיה הבשר ואח"כ יצלה או ימלחנו ואע"ג דלעיל סימן ס"ט סעיף ב' כתב המחבר ויש אוסרין וכתב רמ"א דכן נוהגין היינו דוקא לקדרה אבל לא לצלי כמ"ש בש"ך סימן הנ"ל ס"ק י"ג ועיין בט"ז סימן הנ"ל ס"ק ז' וי"ל:

ביאור הגר"א

[כ] **ואוסר כו'.** כמ"ש בפרק כיצד צולין (ע"ה ע"ב) נטף מרוטבו כו' וכמ"ש בסימן ק"ה סעיף ד': [ג] **רצה כו'.** ממ"ש בפרק א' (ח' ע"ב) השוחט בסכין כו' מדיח והקשה הר"ן תיפוק ליה דבלא"ה צריך הדחה כמ"ש בפרק כל הבשר (קי"ג ע"א) מדיח ומולח כו' ותירץ דהתם לקדרה וכאן לצלי ועיין תוספות ל"ב ע"א ד"ה ונאכלין כו'. ואף שדרך למלוח הצלי כמ"ש בפרק א'

באר הגולה

ג דדוקא דם הנפלט ונוטף עם הציר על יתי צלייה ומליחה הוא דאמרינן דשריק אבל בעינה לא אסרינן דשריק:

ד הרב המגיד בפ"ו מהלכות שחיטה:

ה טור בשם הרשב"א בתורת הבית וכ"כ בהג"ה שערי דורא [ולאפוקי ה"ם]:

גליון מהרש"א

ג עושה ואין לחוש. ובהגה לקמן וש"ך ס"ק ט"ו דצריך לכתחלה הדחה. אחר צלייה ג' פעמים:

הגהות והערות

עו א) נראה שיש כאן ט"ס, ובדפוס ברלין הנוסח עיין סי' צ"א בש"ך סק"ד וגם זה אינו מובן ונראה דצ"ל סימן צא בש"ך ס"ק ה או סימן צב בש"ך ס"ק ג: ב) ר"ל מלהבליע הדם: ג) לא הבין דברי אביו הש"ך דהא הש"ך הכי קאמר דאם איתא דדעת הרב בשו"ע דאסור לכתחילה אף בצלי אם כן לא יהיה לו תקנה. ומ"ש הש"ך בסימן סט ס"ק יג דמותר לצלי אפילו לכתחילה היינו ג"כ לפי האמת דמוכח דדעת הרב דמותר לצלות לכתחילה אז ודאי דיש לו תקנה ולכן כתב הש"ך בסימן סט ס"ק יג כמ"ש הרב בסימן עו סעיף ב (מנח"י כלל ט אות ד):

(סעיף א) **(א) ואוסר ממנו כדי נטילה.** כתב רש"ל פכ"ה סימן ע' שזהו לפי סברת הטור דס"ל בתם דלגי דין נכדי נטילה אבל בשערי דורא (פי' כג) פסק לאסור בלוגן לתוך חס בכולו וכן יש לפסוק ואפילו לסברת הטור יש להמיר כיון דבשומן מפעפע בכולו ואין אנו נקילין איזה מיקרי כחוש ואיזה מיקרי שומן ע"כ והך דס אחר שזכר המחבר פירוש דס בעין לאפוקי דס הנפלט ע"י מליחה או גלייה דמיה אמרינן מישרק שריק. ושיעור כדי נטילה הוא כעובי אצבע: (סעיף ב) **(ב) ולאכלו בלא הדחה.** פירוש בלא הדחה שאחר המליחה קודם הגלייה: **(ג) אבל אם שהה במלחו.** פירוש אפילו קצת לא שיעור מליחה: **(ד) המלח בולע ונאסר.** היינו המלח וע"כ ידיחנו קודם גלייה לכתחלה ואם לא עשה כן ידיחנו אחר הגלייה וכל זה מיירי שהדיחו קודם המליחה ולא הוצרך להזכיר אותה הדחה כיון שזכר המליחה אבל בלא מליחה א"ל הדחה תחלה ועל זה קאי ויש אומרים של רמ"א דלגלי בעי הדחה תחלה וי"א דבעי ג"כ קצת מליחה ויש ט"ס בקצת דפוסי ש"ע שכתוב א"ל מליחה אבל אם לא הדיחו ומלחו יתבאר בסמוך:

אותו דם הוא צונן לא אמרינן שהאש שואבו (א) ה) ואוסר ממנו כדי נטילה:

(ב) [ג] ד **רצה למלוח צלי (ב) ו) ולאכלו בלא** (ג) **הדחה** ג **עושה ואין לחוש לדם שעל המלח** ה **ויש מי שאומר דהני מילי בשמולחו וצולהו מיד (ג) אבל אם שהה במלחו (ד) המלח בולע ונאסר ז) לפיכך מדיחו יפה קודם** (ד) **צלייה:**

הגה ח) [ד] ויש אומרים דצלי בעי הדחה תחילה (רמב"ן) [ה] ויש אומרים דצריך גם כן קצת מליחה תחילה (רש"י) והמנהג להדיחו תחילה וגם למלחו קצת כאשר נתבר בשפוד ונולהו מיד קודם שיתמלא המלח דם (הגהת ש"ד) ט) מיהו אם לא

אמאי מותר. הרי מלב נבלה הוא. מכלן היה מקדקן רבינו שמואל. נאסר דבר מן המים בלא צריך. הרי שיש שנים בכרוב. ויסר דבר מן המים מלב נבלה. ולא יהא לו מן המים לבטל טעם מחיבת נבלה ושיש בחמיצת היתר לבטל רובה כולה מן הנבלה ובקה ר"ל לדברו ומפני גדי אסרה תורה ולא אמרינן מפני שמחמיצה מן הלב ומלא במלחה ומלא בלבנ

שומר חוכל שחקן. לא שחקנו נמרי: ר"ל כ' פסיקתא דלא מלכרך מאותם לגנבה כדלקמן לא מטבל קדורה. נקוראה: מצטרפת. אחר כיס עצמה חוכל: מלכרך מלא מיני כגון מים שלמה מצטרפת. דהוי שומר: קדורה אינו מצטרפת. דלא הוי שומר: הוצאנה הרוח אי טהורה. סלין שומר עלי עבי שומר קטון שומר: שומר ארבל שחלקה כגון חוכל כגלה ומומרת עלין ומלקן פלו כגון שלה כגלים קטנים סלין בשיחים מלא: כמיצה עם שומרים ונקמצים לה מי מלכרכי מי לשומרין עם המוכל מי לא: והמטמא בשל קטנית. קל מלקל דמטיר שנים ומטמא מרבעים מצטרפין לכמיצה עם מלכלן מכמן דמלא לא מגין אראי. לא מצטרפת אי דלמא כיון דהאי מגין ארידיה מצטרפין תא שמע רבי אליעזר בן עזריה משרי. בשל פול ומטמא בשל קטניה מפני שרוצה במשבשן אמר רב אחא בריה דרבא בקלרא ומשום יד ומאי במשבשין בחשבשין. ר"ש "דחנינא דבי רבי ישמעאל "על בל ירע ורוע (אשר יזרע) כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה. הטה בקליפתו ושעורה בקליפתה ועדשים בקליפתן כראמר רב אחא בריה דרבא בקלרא ומשום יד הכא נמי בשדרה ומשום שומר בשלמא עיליתא. צריכי לתתיתא אלא דתתיתא מאי צריכי לעיליתא בתר דדא ומי איכא כביצה אכלין בתר דדא "ברבי רשמעון בן שמח השרא דאתית להבי דדא "דחנה נמי ברבי רשמעון בן שמח נפא שני עצמות ועליהן שני חצאי ויחים והכנים ראשיהן שנים לבית והבית מאהיל עליהן הכרח טמא דדדה בן נקסא אומר משום רבי יעקב דאין שני עצמות מצטרפין לכזית אבר דיש לקיש לא שנו אלא עצם הדיוי יד אבל נימא לא הויא יד. ורבי יוחנן אמר אפילו נימא נמי הויא יד ר"ל "עור שיש עליו כזית בשר הנוגע בציב הויא כמנו ובשעורה שבנגה טמא מאי לאו משום יד ר"ל לא משום שומר ומי איכא שומר על נבי שומר הלדלי מהלל מהלל מקלף להרב אדא בר יעקב אלא מעתה הפילין. הילו. כהבנין הא בעינן כתיבה הכא ולילכא אשתמיטתיה הא "דאמרי במערבא. יכל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב ואיבעיא אמא סלילה משום יד כדאמר רבי אלעא במלא שבין המלאים הכא נמי בנימא שבין הנימין והיכא אחמר דה. אלעא אדא "מלא שבשבלים מטמאין ואין מצטרפין מלא לטמא חוץ אמר רבי אלעא במלא שבין המלאים לישנא ארגינא אמרי לה הכי נמי מסתברא דמשום שומר דא. סלקא דעתך משום יד נימא ארת למא. חוץ כראמר דה. אלעא במלא שבין המלאין הכא נמי בנימא שבין הנימין והיכא אחמר דה אלעא אדא "דחנן "המלאי שבשבלים מטמאין ואין מצטרפין מלא לטמא חוץ אמר רבי אלעא במלא שבין המלאים ואיכא דמתני לה אסתני

עגם דהוי יד אבל נימא. אמת לא מסיבא למיהוי יד דפסקה מלא שומר הוא ריש שומר ביד מבשומר דבר מלא מלכן אלא מעתה הפילין. הילו. כהבנין הא בעינן כתיבה הכא ולילכא אשתמיטתיה הא "דאמרי במערבא. יכל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב ואיבעיא אמא סלילה משום יד כדאמר רבי אלעא במלא שבין המלאים הכא נמי בנימא שבין הנימין והיכא אחמר דה. אלעא אדא "מלא שבשבלים מטמאין ואין מצטרפין מלא לטמא חוץ אמר רבי אלעא במלא שבין המלאים ואיכא דמתני לה אסתני

שמה מקובצת

[ב] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [ג] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [ד] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [ה] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [ו] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [ז] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [ח] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [ט] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [י] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [יא] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [יב] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [יג] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [יד] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [טו] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [טז] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [יז] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [יח] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [יט] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כ] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כא] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כב] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כג] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כד] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כה] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כו] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כז] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כח] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [כט] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [ל] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [לא] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [לב] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [לג] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [לד] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [לה] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [לו] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [לז] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [לח] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [לט] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מ] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מא] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מב] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מג] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מד] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מה] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מו] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מז] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מח] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [מט] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נ] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נא] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נב] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נג] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נד] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נה] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נו] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נז] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נח] אמר. אמר ריש לקיש אמר ר' יוחנן אמר אפילו נימא הויא יד. [נ

אשה, ע"ש]. אבל באופן שאין חשש דמ"ע כגון באצבעו מטפטף דם, בזה מורה התוס' דשרי, אך חוץ מזה לא מצאו התוס' היכי תמצא שלא יהא מ"ע בדם מהלכי שתים. **וכל** זה בשיטת התוס', אבל לרש"י לא מהני שום היכרא בדם מהלכי שתים אפילו כשאין חשש מ"ע כגון אצבעו מטפטף דם, כדמשמע מדבריו בכריתות שם דעכ"פ מצות פרוש יש בו, וצ"ע מ"ש מדם דגים דשרי כשיש הכירא. ולדינא הסכימו הרבה אחרונים להתיר מציצת אצבע המנטפת דם, עיין כה"ח סקמ"ז ודרכ"ת סקס"ח.

סימן ד

עוף מוכשר שנמצא בו צרירות דם

ס"ז ס"ד:

"נצרר הדם מחמת מכה, אסור לבשלו עד שיחתוך המקום וימלחנו יפה".

מצוי הדבר בעופות מוכשרים הנמכרים כיום שיש כתם אדום המורה על צרירות דם, ויש לדון מה דינו.

בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה קי"ט (הו"ד בקצרה בדרכ"ת סקכ"ט) דייק מלשון הרא"ש פג"ה דכתב "אומצא דאסמיק מחמת מכה שהוכתה הבהמה מחיים ונתקבץ הדם שם והאדים הבשר" דכל שהבשר האדים אע"פ שאין דם בעין כנוס בתוכו מקרי אומצא דאסמיק, דאילו היה אסור רק בדם בעין כנוס בתוכו, למה לי סימנא דהאדים הבשר, נבדקיה אם יש בו דם כנוס או לא. ודייק כן גם מלשון הר"ן שם שכתב "אומצא דאסמיק, בשר שהוא אדום ביותר, וניכר שהדם נצרר בתוכו". אמנם הביא שם דמלשון הראב"ד משמע לא כך, דכתב בזה"ל "חתיכה שנצרר בה הדם מחמת מכה; ואותו הדם יוצא רק ע"י חתיכה. ומליחה כמו החוטין שהדם כנוס בהן, ואין מליחה מועלת בה, דלאו דם האיברים הוא אלא דם הנפרש נצרר בה" משמע דדווקא כשהדם צרור ממש בתוך החתיכה אסור. ולהלכה כתב דיש לאסור בהאדים לבד כמשמעות רוה"פ, אבל בהפ"מ יש לצדד להקל כד' הראב"ד. אמנם בדעת תורה למהרש"ם סי' נ"ה סקמ"ז כתב דאין לסמוך על משמעות הראב"ד נגד כל הפוסקים, וגם י"ל דאין כוונת הראב"ד לומר דרק דם כנוס מקרי נצרר הדם, אלא רק לדמות הדין לדין החוטין דהכא נמי אין הדם הנצרר יוצא בלא חיתוך, וכדברי הלבוש שכתב וז"ל "חתיכת בשר שהוא אדום ביותר וניכר שנצרר בה הדם מחמת מכה, אותו הדם כבר נתעורר לצאת ע"י הכאה וחזר ונבלע בתוכו ונקרש ונתקשה ואינו יוצא ממנו ע"י מליחה עד שיעשה לו פתח לצאת והוא שיחתכנו". וא"כ לכאורה אין להקל בצרירות דם גם כשאין דם בעין כנוס בתוכו.

אך יש לדון להקל מטעם אחר, דהנה כתב הרשב"א בתוה"א דף ע"ו סע"ב דהא דהתירה הגמ' אומצא דאסמיק בדחתכיה ומלחיה או בדתלייה בשפודא, היינו אפילו

לא הלך מראה אדמימות שבו, דאי בשהלך מראה אדמימות שבו, היכי מצי אמר רבינא מיצמת צמית ליה הא חזינן ליה דהלך האדמימות, אלא ע"כ דגם כשלא הלך מראה האדמימות מ"מ דם שבו הלך והאי חמר בשר הוא, עכת"ד. וכיון שלא כל אדמימות מקרי נצרר הדם, נראה לכאורה דכל שהצבע רק נוטה לאדום כעין ורוד חלש אין לזה חלות שם "נצרר הדם" ומליחה מועילה להוציא את כל הדם שבו. אך אם הוא אדום חזק או כחול חזק יש להסירו עם קליפה (כיון שנמלח עם הדם ואוסר כ"ק). ומ"מ בדיעבד שנחבשל כמות שהוא אין לאסור התבשיל מדין דבוק (עין דרכ"ת סקל"ז), שכן מצוי הדבר שמחמת ההקפאה הכתם נעשה כהה יותר, ויתכן מאד שקודם המליחה היה הכתם בהיר והמליחה הוציאה את כל הדם, ונשאר רק חמר בשר, ורק עקב ההקפאה התרכז החמר בשר ונעשה כהה. ומספק אין להחמיר באיסור דבוק ובחנ"נ בשאר איסורין.

סימן ה

דם שבישלו או מלחו אי הוי דאורייתא או דרבנן

א. ד' הראשונים בזה

נחלקו הראשונים אי דם שבישלו או מלחו אסור מה"ת או מדרבנן. שיטת רש"י בחולין ק"ט סע"א (גבי לב שבישלו ולא קרעו עובר עליו בדאיכא כזית) וק"כ ע"א ד"ה הקפה, דדם שבישלו דאורייתא. וכן משמעות הרמב"ם בפ"ו ממאכא"ס ה"ו, ע"ש בלח"מ. וכן דייקו הב"י בסי' פ"ז והאחרונים שם מלשון הרמב"ם בפ"ט ה"ו דכתב דהמבשל דם בחלב אינו לוקה על אכילתו "משום בשר בחלב", משמע דמשום דם כן לוקה. לעומת זאת שיטת התוס' בחולין ק"ט וק"כ דדם שבישלו דרבנן, וכ"ד הר"ן שם (ל"ט ע"א מדפי הרי"ף), סה"ת (ס"ס נ"ה), הרא"ש (פ' כה"ב סי' כ"ז, ל"ג, ל"ז), הרשב"א (תוה"א דף פ"א גבי בי דוגי, הו"ד בטור ס"ס ע"ו). וכן ביאר הב"י ס"ט את דברי הסמ"ק שהתיר לסמוך על נכרי המסל"ת שהדיח את המלח מעל הבשר, דס"ל דם שמלחו ושבישלו דרבנן.

והנה התוס' ושאר הראשונים הקשו על שיטת רש"י מהא דמנחות כ"א ע"א אמר זעירי דם שבשלו [וה"ה שמלחו כדמוכח שם] אינו עובר עליו, ולא מצינו חולקים עליו בזה. והישוב לשיטת רש"י רמוז בדבריו שם בד"ה "והא דאמר זעירי אינו עובר עליו בחטאות הפנימיות", דרק להו"א דגמ' פסל זעירי דם שבישלו או שמלחו למזבח [וה"ה לעבור עליו באכילה], אבל למסקנת הגמ' זעירי מיירי רק בדם קרוש בחטאות הפנימיות שיש בהם דין של "וטבל והזה", אבל בדם מבושל שאינו קרוש (אפילו בחטאות הפנימיות) או בדם חולין (אפילו קרוש) עובר בכ"ג. וכן יישבו מהרלב"ח קכ"א ד"ה אמנם אחר כך,